Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ,
ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

48 йил чиқиши
№ 189 (13.451).
20 АВГУСТ 1966 йил
ШАНБА
Баҳоси 2 тийин.

ЖАНГОВАР ЙЎЛДОШИМИЗ

Колхозимизда етти йилдан бери ҳосилнинг эллик процентдан кўпроғи машинада териб олинади. Бунинг қанчалик афзаллигини тажрибада кўрдик. Механик-ҳайдовчилар штурвалларга ўтиргач, йиғим-терим суръати бирдан кўтарилади, кунига 4-5 процентдан пахта тайёрланади. Терим ишлари таннархи анча камаяди. Шаҳар кишиларини ёрдамга чақиришга ҳожат бўлмайди. Иккинчидан, етиштирилган ҳосил ўз вақтида йиғиб-териб олинади, нобудгарчиликка йўл қўйилмайди.

Машина теримининг қанчалик афзаллигини ўтган йилги тажрибадан янада равшан кўриш мумкин. Бултур давлатга сотилган 3981 тонна пахтанинг 2156 тоннаси ёки 54,5 проценти машинада териб олинди. Мавсумда ҳар бир агрегат билан ўрта ҳисобда 71 тоннадан пахта терилди. Ғанишер Тоҳиров, Саид Ҳақбердиев каби кўплаб механик-ҳайдовчилар 120 тоннадан пахта тердилар. Қўлда бир тонна пахта териш учун 40 сўм сарфланган бўлса, машинада терилган пахтанинг тоннаси фақат 5 сўмдан тушди. Шунинг ўзидан қарийб юз минг сўм маблағ тежаб қолинди.

Илғор бригадалар машина теримини кенг қўлланиб, янада яхши натижага эришдилар. Нажим Сафаров бошлиқ комплекс механизациялаштирилган бригада 60 процентдан кўпроқ ҳосилни машинада териб олиб, ҳар гектаридан 32 центнердан хирмон кўтарди. Тўхтамиш Турсунов бошлиқ бригадада ҳам кўрсаткич шундай бўлди. 17 та пахтачилик бригадамизнинг ҳаммаси йиллик планни тўла ва ошириб адо этди.

Умуман хўжалигимиз ўтган йилни ҳар тарафлама яхши кўрсаткичлар билан якунлади. Ҳар центнер пахта етиштиришга 22 сўм 15 тийин маблағ сарфланди. Ҳар гектар ердан ўрта ҳисобда 1200 сўмдан даромад қилдик. Пахта етиштиришдаги сарф-харажатларни ишлаб чиқариш планидагидан анча озайтириб, иш ҳақи ва оборот ҳамда резерв фондларини эса кўпайтиришга эришдик. Ўтган йили ҳар иш кунининг қиймати 4 сўм 85 тийинга тўғри келди. Ҳар бир ишловчи ҳисобига 7,5 тоннадан «оқ олтин» етиштирилди. Колхозчиларнинг ўртача ойлик иш ҳақи илгариги йилдаги 78 сўмдан 97 сўмга кўтарилди. Механизаторлар йил давомида 1614 сўмдан ва сувчилар 1415 сўмдан иш ҳақи олишди.

Колхозчиларимиз ва механизаторларимиз оз меҳнат ва маблағ сарфлаб, қанчалик арзон пахта етиштирсалар, ундан шу қадар манфаатдор бўлишларини жуда яхши билишади. Шу мақсадда бу йил ҳосилнинг кўп қисмини, яъни 70 процентдан ошиқроғини машинада теришга аҳд қилишди. Механизаторларимиз Сирдарё областидаги «Андижон» совхозининг машҳур механизатори, Мамажон Дадажоновнинг хатини ва Оққўрғон район колхоз ва совхозларининг ташаббусини маъқуллаб, қўшимча мажбуриятлар олдилар. 1630 гектар пахта майдонидан 1300 гектарининг ҳосилини машиналарда териш планлаштирилди. Ҳар бир гектар ердан ўрта ҳисобда салкам икки тоннадан, ҳаммаси бўлиб мавсумда машиналар бункеридан 3000 тонна «оқ олтин» тўкишни таъминлашимиз керак. Ҳар қайси агрегат бункеридан 60 тоннадан ошиқроқ пахта тўкилиши шарт.

Карталари яхлит бўлган Нормурод Эшдавлатов, Тўхтамиш Турсунов, Худойқул Саъдинов ўртоқлар бошлиқ бригадалар бу йилги ҳосилнинг камида 75-80 процентини машинада териш юзасидан юксак мажбурият қабул қилганлар. Шу бригадалар ва бошқа участкаларда ғўзалар машинабоп қилиб ўстириляпти. Механизаторлар ўзлари чигит эккан участкалардаги ғўза қатор ораларини ўзлари ишламоқдалар, шу майдонлардаги ҳосилни ҳам ўзлари терадилар.

Хўжалигимизда пахтачиликка бириктирилган кишиларнинг ҳар бештасидан бири механизатор ҳисобланади. Бригада бошлиқлари ва табелчилар ҳам терим машиналарини яхши бошқара оладилар. Ҳосили машинада теришга ажратилган карталар механик-ҳайдовчиларга бириктиб қўйилган, тахтачалар қоқилиб, механик-ҳайдовчининг фамилияси ёзилган.

Ўтган йил мавсумда 31 та терим агрегати ишлаган эди. Бу йил яна 18 та янги машина сотиб олдик. Демак, машиналар сони кўпайди. Бултурги мавсумда ишлаган машиналарнинг ҳаммаси сифатли ремонтдан чиқарилди. Шундан 11 таси «Узсельхозтехника» бирлашмасининг «Пахтакор» бўлимидаги ихтисослаштирилган устахонасида капитал ремонт қилинди. Биз барча терим агрегатларини ва тиркаладиган машиналарни тахтлаб қўйдик. Уларни бошқарадиган 80 та малакали механик-ҳайдовчи синовдан ўтказилди. Ремонт қилинган машиналар алоҳида кўрикдан ўтди, ремонтнинг сифатига эътибор берилди. Колхоз устахонасида «Узсельхозтехника» бирлашмаси томонидан капитал ҳамда жорий ремонт қилинган агрегатлар битта-ма-битта текширишдан ўтказилди.

Колхозимизда кўп йилдан бери пахта коп-канорсиз ташилади. Ҳамма бригадаларда терим поток усулида ташкил этилади. Машинада терилгач пахта бункердан тўғри тележкаларга жойлаштирилади, кейин қабул пунктига жўнатилади. Машина теримига ажратилган 140 картада ёки 1300 гектар майдонда хирмон жойи қилганимиз йўқ. Бу тадбиримиз ҳам пахта етиштиришнинг таннархини камайтириш имконини беради. Кунлик терилган пахтани ўша куни қабул пунктига етказиб бериш учун 60 та прицеп шайлаб қўйилди.

Кўп йиллик тажрибада кўрдикки, машина теримини муваффақиятли ўтказиш мавсум олди ишларини пухта уюштиришга боғлиқдир. Биз август ойида машина теримига ажратилган участкалардаги ғўзани сифатли парвариш қилиш билан, экинни суғоришга алоҳида эътибор беряпмиз. Эгатлар ювилиб кетмаслиги учун сувчиларга топшириқ берилди, улар устидан назорат кучайтирилди. Шу кунларда бригада бошлиқлари ва механизатор ҳамда колхозчиларнинг диққат-эътибори далаларни бегона ўтлардан тозалашга қаратилмоқда. Машинада кўпроқ пахта териш тараддудини кўриш билан ҳосилга ҳосил қўшиш, ҳар бир шонани гулга ва гулни тўқ кўсакка айлантириш тадбирлари пухталик билан амалга оширилмоқда.

Райондаги ва областдаги баъзи хўжалик раҳбарлари «Коммунизм» колхози қандай қилиб ҳар йили ҳосилнинг ярмидан кўпини машинада териб олади, дейишади. Машина теримида «қандай қилиб» деб ўйлаб ўтиришнинг ҳеч бир ҳожати йўқ. Бунга қунт ва ҳавас билан киришиш керак, холос. Қўлдаги қимматли машиналардан унумли фойдаланишни истаган ҳар бир хўжалик раҳбари қунт қилса, шубҳасиз салмоқли натижага эришиши мумкин. Бунинг учун парваришни кучайтириш, хусусан, дефолиацияни усталик билан, ўз вақтида ўтказиш шарт.

Ғўза баргини тўкадиган дориларни эҳтиёткорлик билан сақлаш ва улардан тўғри фойдаланиш тадбирларини кўриш лозим. Биз ҳар йили шундай қиламиз. Дориворлар олдиндан олинади. Асосан самолёт билан сепилади. Бунинг учун ўзимизга бир самолёт бириктиб қўйилган. Территориямизда алоҳида самолёт учиб қўнадиган жой тахтлаганмиз. Учувчи далаларни жуда яхши билади, график бўйича дорилайди. Биз бригада бошлиқлари ва агрономлар билан маслаҳатлашиб, бу йил кичик, дарахтзор участкалардаги карталарни ОДН машинаси билан дорилаймиз. Бунга 5 та машина ажратганмиз. Ҳамма майдонда дефолиацияни 20 сентябргача тугаллаймиз. Биринчи кунларда ҳар 17 бригададан бир-икки картада дефолиация ўтказамиз. Шундай қилганимизда агрегатлар бирданига ишга тушади, улар унумли ишлайди.

Машина — деҳқоннинг жанговар ёрдамчиси ва дўсти. Унга ишонч ва муҳаббат билан қараш керак. Шунда ишимиз кутган натижани беради. Пахтакорларимиз беш йилликнинг биринчи йили кузида машинада пахта теришда ҳар қачонгидан ҳам яхши натижаларга эришиш учун дадил қадам ташламоқдалар. Бу йил ҳосилнинг камида 70 процентини машинада териш йўлида зўр ҳаракат қилмоқдалар.

Ш. НАЗАРОВ,
Самарқанд область, Нарпай районидаги «Коммунизм» колхозининг раиси.

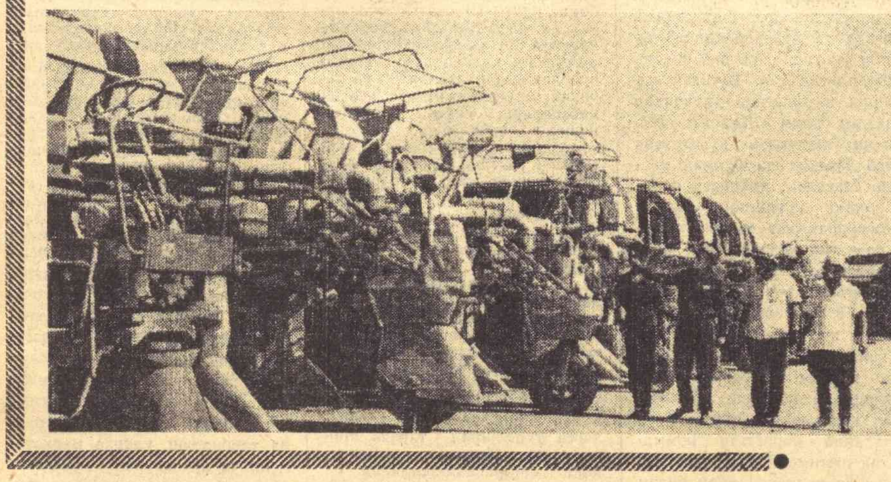

«КПСС XXIII съезди» совхози Мирзачўлдаги энг навқирон хўжаликлардан бири. Ишчилар бу йил мамлакатга кўп миқдорда пахта етказиб бериш учун курашмоқдалар. Далаларда 200 га яқин «зангори кема» жавлон уради. Машиналар 6.200 гектар майдондаги пахтани пўлат этаклардан тўкади. Бунинг учун пухта тайёргарлик кўриляпти. Машиналар ремонти бугун-эрта тугалланади. Суратда ремонтдан чиқарилган агрегатларни кўриб турибсиз.

А. Горонрик фотоси, (ЎзТАГ фотохроникаси).

СОВЕТ-ЯПОН ВАКИЛЛАРИНИНГ ИККИНЧИ УЧРАШУВИ БОШЛАНДИ

ХАБАРОВСК, 18 август. (ТАСС). Бу ерда совет ва япон жамоатчилиги вакилларининг иккинчи учрашуви бошланди. Японияниnг барча префектураларидан 600 га яқин делегат ва СССР вакиллари Хабаровскдаги темир йўл транспорти инженерлари институтига тўпланишди. Учрашув «Япония ва Совет Иттифоқи халқлари ўртасида тинчлик ва дўстлик учун» шиори остида ўтмоқда.

Хабаровск ўлка ижроия комитетининг раиси, СССР Олий Совети депутати А. К. Черний шу ерда ҳозир бўлган кишиларга кириш сўзи билан мурожаат қилди.

Учрашув қатнашчилари Совет ва Япон томони вакилларининг биринчи докладларини — «Империализмнинг агрессив сиёсатига қарши, тинчлик ва халқаро хавфсизлик учун совет халқининг кураши» ва «АҚШнинг Вьетнамдаги агрессиясига қарши, тинчлик, демократия ва мустақиллик учун япон халқининг кураши тўғрисида»ги докладларни зўр эътибор билан тингладилар.

Учрашув тўрт кун давом этади.

МАМЛАКАТИМИЗ ДАЛАЛАРИДА

✦ Одесса ва Тернополь областларининг қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари давлатга ғалла сотиш планини муваффақиятли бажардилар. Одесса областининг колхоз ва совхозлари ғалла қабул қилиш пунктларига 779 минг тонна дон (маккажўхори ва шолидан ташқари) етказиб бердилар. Тернополь областининг қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари давлат омборларига 224 минг тонна дон (маккажўхори ва гречихадан ташқари) тўкдилар.

✦ Мари АССР ва Смоленск областининг қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари ҳам давлатга ғалла сотиш планини (гречихадан ташқари) бажардилар. Мари АССР 33 минг тоннадан кўпроқ, Смоленск области 51 минг тонна дон сотди.

Давлатга дон сотиш давом этмоқда.

✦ Харьков областининг ғаллакорлари давлат план-заказини муддатидан олдин бажариб, белгиланган топшириқдан ташқари ғалла сотишни давом эттирмоқдалар. Областдаги элеваторлар ва қабул пунктларига пландан ташқари 400 минг центнердан кўпроқ ғалла топширилди.

✦ Челябинск областидаги дашт районларнинг элеваторлари ва омборларига янги ҳосил ғалласидан дастлабки бир неча минг тоннаси топширилди. Деярли барча маҳаллий совхоз ва колхозлар ғаллани етилишига қараб ўришга киришдилар. Калинин районидаги «Россия», «Урал» совхозларида ва кўпгина бошқа хўжаликларда ҳар гектар ердан 15 центнердан 20 центнергача дон олинмоқда.

✦ Тожикистонда дон учун оқжўхори ялпи ўрим-йиғими бошланди. Колхозобод районидаги «Москва» колхози мўл ҳосил етиштириб, ҳар гектаридан 35 центнердан дон олмоқда. Бу хўжалик ана шу экин уруғи билан республикадаги кўпгина районларни таъминламоқда.

Вахш, Ҳисор водиларида ва республиканинг шимолида катта-катта массивларда оқжўхори етиштирилмоқда. Оқжўхори тўйимлилиги жиҳатидан маккажўхоридан қолишмайди. Шўрҳок ерларда ҳам ўсадиган ва кўп меҳнат талаб қилмайдиган бу экиннинг силоси ҳам арзонга тушади.

✦ Бобоюрт районидаги «Доғистон» колхозининг Абдулмажид Татаяшев бошлиқ звеноси дон учун маккажўхори ўримига республикада биринчи бўлиб киришди. Бу ерда маккажўхори дони одатдаги муддатдан 20 кун илгари пишиб етилди. Республика колхоз ва совхозлари суғориладиган қарийб 30 минг гектар майдонда дон учун маккажўхори етиштирмоқдалар. Ҳосил мўл бўлди. (ТАСС).

МАМАЖОН ДАДАЖОНОВ ИЗИДАН

ТАРАДДУД

Чуст районидаги Ленин номли колхоз аъзолари ҳосил йиғим-теримига зўр тараддуд кўрмоқдалар. Моҳир механизаторлар ғўза парваришини жадаллаштириш билан бирга, «зангори кема»ларини ҳам дала бошига чиқариб қўйдилар. 16 та агрегат шай бўлиб турибди.

Колхоз правлениеси ва партия ташкилоти механизаторларнинг йиғилишини ўтказди. Бу йиғилишда ҳар ким ўз зиммасига янги мажбурият қабул қилди. Чунончи Мамир Мирвалиев, Мирзараҳим Абдураззоқов, Абдураҳим Мажидов каби механизаторлар мавсумда 100-120 тонна пахта теришга сўз беришди. Улар мавсум бошланишини сабрсизлик билан кутмоқдалар.

Колхозда йўл-кўприкларни тузатиш, хирмон жойларни созлаш, тош-тарозиларни тахт қилиб қўйиш ишлари ҳам тугалланди. 25 та дала шийпони ёнида 2.500 квадрат метр жойга асфальт ётқизилди. 115 та тарози созланди. Булардан ташқари 9 та юк автомашинаси ва 25 та прицеп сифатли ремонтдан чиқарилди.

Машҳур механизатор, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Мамажон Дадажонов ва Оққўрғонликлар изидан бораётган колхоз азаматлари йиғим-теримга барвақт киришиш ва уни уюшқоқлик билан ўтказиш учун астойдил курашмоқдалар.

...ЁЛҒОН ЭКАН

ТАШВИШЛИ СИГНАЛ

Бундан бир ой муқаддам Ромитан районидаги Свердлов номли колхозда ўтказилган область қишлоқ хўжалик ходимлари кенгашида Бухоро райони пахтакорлари, бу йил далалардаги ҳосилнинг ярмини машиналар билан териб оламиз, бунинг учун энг яхши майдонлар ажратилади, мавжуд 200 та терим агрегатини августнинг биринчи ярмидан кечикмай сифатли ремонт қиламиз, қўшимча равишда 100 та «ХТ-1,2» маркали пахта териш машинаси сотиб оламиз. «зангори кема»ларни 1,5-2 сменада ишлатиш мақсадида камида 400 механик-ҳайдовчи кадрлар тайёрлаймиз, деб ваъда берган эдилар. Кенгаш қатнашчилари бухороликларнинг ажойиб ташаббусини қизғин кутиб олишганди ўшанда.

Хўш, шу кунларда район хўжаликларида машина теримига тайёргарликнинг аҳволи қандай? Гапнинг рўй-рости: ваъдалар бажарилмади. Район колхозлари ва «Узсельхозтехника» устахоналарида ҳозиргача 130 та терим агрегати ремонтдан чиқарилган. Қолган «зангори кема»лар ҳали ремонт устахоналарига келтирилган эмас. Сотиб олиниши зарур бўлган 100 та терим машинаси ўрнига фақат 24 та агрегат сотиб олинди, холос! Ваъда қилинган 400 киши ўрнига 180 механик-ҳайдовчи тайёрланган.

Машина теримига ажратилган майдонларни кўздан кечириш учун район қишлоқ хўжалик бошқармасининг бош агрономи З. Яфаров, бош инженер Ф. Зокиров ўртоқлар билан колхозларга чиқдик. Ўртоқ Рўзиқул Ҳусейнов раислик қилаётган «Октябрь» колхозида машина теримига ажратилган майдонларнинг ярмини бегона ўтлар босиб ётибди. Колхознинг З. Розиқов бошлиқ бригадаси даласида ҳосили машинада териладиган 55 гектар майдондаги ғўза устма-уст сув қўйилганидан сарғайиб кетган. Анча ерда экиннинг ҳосили ҳам тўкилиб нобуд бўляпти. Хўжаликда ремонт қилиниши зарур бўлган 9 та пахта териш машинасидан 6 таси ҳанузгача устахонага келтирилмаган.

Бундай ташвишли аҳволни райондаги «Москва» колхози (раиси ўртоқ А. Шокиров), «Ленинград» колхози (раиси ўртоқ Р. Обидов), «Бухоро» колхози (раиси ўртоқ Б. Жабборов), Карл Маркс номли колхоз (раиси ўртоқ Т. Жабборов)ларда ҳам учратдик. Мазкур хўжаликларда машина теримига ажратилган майдонларнинг экини устма-уст бостириб суғорилаётир. Натижада ғўза говлаб, кўсаклари сув остида чириб қоляпти.

Пахтани машинада териш катта сиёсий-хўжалик вазифаси бўлиб қолаётган бу йилги шароитда Бухоро район партия, совет ташкилотларининг раҳбарлари қуруқ гап сотиш, ваъдалар беришдан нарига ўтмаётирлар.

Т. НАЗИРОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

СИРДАРЁ ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИНИНГ ПАХТА ҲОСИЛИНИ ЙИҒИБ-ТЕРИБ ОЛИШ ВА УНИ ТАЙЁРЛАШГА ҲОЗИРЛИК ЮЗАСИДАН ТАДБИРЛАРИ

ПАХТАНИ УЮШҚОҚЛИК БИЛАН ТЕРИБ ОЛАЙЛИК

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Сирдарё область партия комитетининг пахта ҳосилини йиғиб-териб олишга ўз вақтида тайёргарлик кўриш, пахта йиғим-теримини уюшқоқлик билан ўтказиш ва тайёрлашни таъминлаш юзасидан белгилаган тадбирларини маъқуллади.

Қишлоқ хўжалик министрлигига, «Узсельхозтехника» бирлашмасига, Пахта тозалаш саноати министрлигига Сирдарё областининг колхозлари ва совхозларига, пахта тозалаш заводлари ва тайёрлов пунктларига зарур ёрдам кўрсатиш топширилди.

Область ва район партия комитетларига, бошланғич партия ташкилотларига, комсомол ва касаба союз ташкилотларига Сирдарё область партия комитети белгилаган тадбирларни барча колхозларда, совхозлар ва бригадаларда муҳокама қилиш, колхозчилар, совхоз ишчилари ва механизаторлар орасида пахта йиғим-теримига намунали тайёргарлик кўриш ҳамда йиғим-теримни ҳосилни нобуд қилмай қисқа муддатларда ўтказиш учун, ҳар бир терим агрегатидан унумли фойдаланиш учун социалистик мусобақани кенг авж олдириб юбориш таклиф этилди. Колхозлар ва совхозларда бутун ташкилотчилик ва оммавий тарбия ишларини ана шу вазифага қаратиш ва шу билан бирга колхозчиларга ҳамда совхоз ишчиларига ҳосилни йиғиб-териб олиш даврида маданий ва маиший хизмат кўрсатишни бутун чоралар билан яхшилашга алоҳида эътибор бериш керак.

Республика ва область газеталарининг редакцияларига, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг радиоэшиттириш ва телевидение Давлат комитетига ҳосилни йиғиб-териб олишга тайёргарлик қандай бораётганлигини кенг ёритиш, пахта ҳосилини йиғиб-териб олишда юксак техника-иқтисодий кўрсаткичларга эришаётган илғор хўжаликлар, бригада ва механик-ҳайдовчиларнинг тажрибасини мунтазам пропаганда қилиш таклиф этилди.

Сирдарё областининг қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари партия XXIII съезди, КПСС Марказий Комитети март (1965 йил) ва май (1966 йил) Пленумларининг қарорларини амалга ошира бориб, беш йилликнинг биринчи йилида Ватанга 450 минг тонна «оқ олтин» етказиб бериш ва пахтанинг 260 минг тоннасини ёки бутун ҳосилнинг деярли 60 процентини машиналарда териш мажбуриятини олдилар.

Бу вазифани амалга ошириш учун қуйидаги тадбирлар белгиланди:

ДАЛАЛАРНИ АЖРАТИШ ВА ТАЙЁРЛАШ

I ва II репродукциялардаги уруғлик участкалардан бошқа майдонлардаги ҳосил машинада териб олиш учун ажратилади. Ҳосилни йиғиб-териб олишга киришишдан аввал далаларни бегона ўтлардан батамом тозалаш, ўқариқларни текислаш, машиналар айланадиган майдонларни пухта тайёрлаш, кўприкларни ва йўлларни ремонтдан чиқариш.

ТЕХНИКАНИ РЕМОНТ ҚИЛИШ

Йиғим-теримда 5.600 тадан кўпроқ пахта териш машинаси қатнашади. 1 сентябргача пахта териш машиналари ремонти тугалланади, 9 мингга яқин прицеп ва пахтани коп-канорсиз ташиш учун 4.500 та транспорт тракторлари тахт қилиб қўйилади, 15 сентябргача ғўзапоя юладиган машиналар, кўрак чувиш машиналари, тўкилган пахтани териб оладиган машиналар ва погрузчиклар ремонти тугалланади. Ҳар бир машина махсус комиссия акти билан пухта текширилиб, қабул қилинади.

Машина терими бошлангунга қадар «Узсельхозтехника» район бирлашмаларида, совхозлар ва колхозларда тракторларнинг узеллари ва агрегатлари ҳамда алмаштириш фондидаги терим машиналарнинг ремонти тугалланади.

Ҳосилни йиғиб-териб олиш ва пунктга жўнатиш ўтган йиллардаги каби поток усулида ташкил этилади. Яъни пахта даладан машина бункерига тушади. У ердан тўғри тайёрлов пунктига группа усулида жўнатилади.

Машиналарни марказлаштирилган ҳолда заправка қилиш ташкил этилади. Бунинг учун автобензозаправщиклар ва прицепли заправка тележкаларидан фойдаланилади. Ҳар 25 — 30 та пахта терадиган машинага битта кўчма автомобиль устахонаси бириктиб қўйилади.

Учинчи репродукциядаги уруғлик пахтани машинада териб олиш вақтида чигитнинг эзилиб кетмаслиги учун терим агрегатларининг иш режимига алоҳида эътибор берилади.

Ҳосилни йиғиб-териб олишга оператив раҳбарлик қилиш учун диспетчерлик алоқасидан, радиотелефонлар ва алоқанинг бошқа замонавий воситаларидан кенг фойдаланиш кўзда тутилади.

Область совхозлари ва колхозлари «Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхозининг қўлланган иш тажрибаси ва технологиясига асосланиб, шу йил 1.700 та подборщикни ишлатишни кўзда тутмоқдалар. Бу эса хўжаликларга ҳосилни йиғиб-териб олишга меҳнат харажатларини анча камайтириш имконини беради ва ҳосилнинг нобуд бўлишига йўл қўйилмайди.

КАДРЛАР ТАЙЁРЛАШ

Областнинг колхозлари ва совхозларида тайёрлиги бўлган 4.634 малакали механик-ҳайдовчи бор. Қўшимча равишда 1.824 механик-ҳайдовчи тайёрланмоқда, шулардан 434 киши «Узсельхозтехника» район бирлашмалари ҳузуридаги қисқа муддатли курсларда ва совхозларда қайта тайёргарликдан ўтмоқда, 150 киши қишлоқ хўжалик техникумларида ва қишлоқ профессионал-техника билим юртларида ўқитилмоқда, тажрибали тракторчилардан ўқишга 700 киши тортилади ва қолганлари автобазалар, хўжаликлар, район ва область ташкилотлари автобазаларининг малакали шоферлари ва механизаторлари ҳисобидан жалб этилади. Шу тариқа колхоз ва совхозлар ҳосил йиғиб-териб олинадиган пайтга келиб 6.458 механик-ҳайдовчига эга бўладилар, бу эса пахта териш машиналарининг ҳар куни 12-14 соат мобайнида узлуксиз ишлашини ташкил этишга имкон беради.

ТЕРИМ ОЛДИДАН ҒЎЗА БАРГЛАРИНИ ТЎКИШ

Ғўзанинг ривожи дефолиацияни об-тобига қараб 25 августдан ва асосан 1-2 сентябрдан бошлашга имкон беради. Бу вақтга келиб экинларнинг кўпчилигида 1-2 тадан кўрак очилган бўлади. Дефолиацияни асосан 15 иш кунида ўтказиш ва 15 сентябрдан кечиктирмай тамомлаш мўлжалланади. Бу ишда 125 та самолёт ва трактор аппаратлари қатнашади.

20 августгача 105 та дала аэродромини шайлаб қўйишни тамомлаш, уларни юклаш майдончалари, сув омборлари билан жиҳозлаш ҳамда раствор тайёрлаш, самолётларнинг узлуксиз ишлаши учун зарур ускуналарнинг ҳаммаси билан таъминлаш кўзда тутилади. Худди шу вақтга қадар малакали сигналчилар танлаб олинади.

ТАЙЁРЛОВ ШОХОБЧАСИ

Тайёрлов шохобчаларининг барча объектларини ҳозирлаш график бўйича тамомланади: 8 та пахта тозалаш заводи — 15 сентябргача, 39 та тайёрлов пункти — 25 августгача ва пахтани қуритувчи, тозаловчи 34 та цех 10 сентябргача тахт бўлади. 1 октябргача иккита янги тайёрлов пунктини (Иржар ва Дўстлик тайёрлов пунктларини) ишга тушириш мўлжалланади, бу эса яна 18 минг тонна пахтани жойлаштириш имконини беради.

Областнинг тайёрлов пунктлари етарли миқдорда қабул қилиш ва узатиш механизмлари, транспортёрлар ва бошқа ускуналар билан жиҳозланади, бу эса пахтани ҳар куни йиллик планнинг 5 процентигача миқдорда узлуксиз қабул қилиб олишни таъминлайди. Қуритиш ва тозалаш цехлари кечаю кундуз ва намунали даражада унумли ишлаб туради.

ИЛҒОР ТАЖРИБАНИ ОММАЛАШТИРИШ, ПАХТАКОРЛАРГА МАДАНИЙ-МАИШИЙ ХИЗМАТ

Бошланғич партия ташкилотлари агитколлективларнинг фаолиятини кучайтириш чораларини кўрмоқдалар. Ҳосилни йиғиб-териб олиш илғорларининг тажрибасини пропаганданинг барча воситаларидан фойдаланилиб кенг оммалаштириш кўзда тутилади.

Давлатга 450 минг тонна пахта сотиш ва терим техникасидан унумли фойдаланиш юзасидан олинган мажбуриятларни муваффақиятли бажариш учун социалистик мусобақа ҳамма жойда кенг авж олдирилиб, бригадалар, бўлим ва хўжаликлар ўртасидаги мусобақа якунлари ҳар ўн кунда якунлаб борилади.

Ҳамма жойда иссиқ овқат ташкил этилиб, пахтакорларга етказиб берилади ва дастлабки буюртмалар асосида товарлар билан савдо қилиш ташкил этилади.

Қўшимча равишда болалар боғчалари ва яслилари ташкил этилади. Йиғим-терим даврида барча дала шийпонлари колхозчилар орасида маданий-тарбиявий ишлар марказига айлантирилади. Мунтазам равишда лекциялар ўқилади, суҳбатлар ўтказилади, энг яхши ҳаваскорлик коллективлари, Тошкент театрлари оталик концертлари қўйиб бериб турадилар. Пахтакорлардан 525 минг киши пахта йиғим-терими даврида 7.800 киносеанс томоша қилишади.

Йиғим-терим илғорлари кенг миқёсда рағбатлантирилади, фахрий ёрлиқлар, кўчма вимпеллар, пул мукофотлари, қимматли совғалар таъсис этилмоқда.

Ана шу тадбирларнинг амалга оширилиши йиғим-теримни уюшқоқлик билан ўтказишга, бу йилги пахта ҳосилини машинада териб олишда юксак техникавий-иқтисодий кўрсаткичларни қўлга киритишга ва олинган мажбуриятларни шараф билан бажаришга имкон беради.

ПАРТИЯ ТУРМУШИ

ИШ БОШИДА—КОММУНИСТЛАР

Эргашбой Тешаев бешинчи бригадада механизатор. Бригададаги қариялар ҳам, ёшлар ҳам, шу ердаги коммунистлар уни ҳалол меҳнати, одамларга ғамхўрлиги учун ҳурмат қиладилар. Механизатор бригадада ташкил этилган партия группасининг раҳбари ҳамдир. Партия группаси бригада аъзолари билан ҳамиша ҳамнафас бўлиб коммунистларнинг ҳам, комсомол-ёшларнинг ҳам, барча деҳқонларнинг ҳам куч-ғайратини пахтадан муттасил юқори ҳосил етиштиришга қаратмоқда.

Бригада азаматларининг ҳиммати баланд: улар беш йилликнинг биринчи йилида 150 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 45 центнердан ҳосил кўтаришмоқчи. Йил бошидан буён иш ҳам шунга яраша бормоқда.

Партия группаси план тузиб, шу план асосида бригада аъзолари ўртасида оммавий-сиёсий ва тарбиявий ишларни олиб бормоқда.

— План тузишда, — дейди механизатор-коммунист ўртоқ Тешаев, — аввало одамларни ўйладик. Ҳар бир ишнинг муваффақиятини ҳал қиладиган кишиларга қулай шароит яратиб берайлик, дедик.

Коммунистларнинг ташаббуси билан бригада дала шийпони деҳқонлар чинакам маданий дам оладиган жойга айлантирилди. Ёш болали аёлларнинг унумли меҳнат қилишлари ҳақида ўз вақтида ўйлаб кўчма яслининг иши яхшиланди. Бригадада анчагина комсомол-ёшлар бор. Далада олиб бориладиган агитация ишларига кўпроқ ўқитувчилар, олий маълумотли мутахассислар жалб қилинди. Олий маълумотли ўқитувчи Абдураҳмон Раҳмонов, комсомол аъзоси Марҳамат Ҳакимова колхозчиларга янгиликларни ҳар куни етказиб турадилар.

Биз яқинда дала шийпонида бўлдик. Тушки дам олиш пайти эди. Ўртоқ Раҳмонов колхозчиларга оққўрғонликларнинг ташаббуси тўғрисидаги материални ўқиб, вазифаларни конкрет айтиб берди.

Коммунистлардан Ваҳоб Солиев, Муҳсинали Паноҳиддинов, Хўжамберди Қурбонов ва Меҳмонжон Пўлатов сингари сувчилар ғўзанинг ҳосилига-ҳосил қўшилаётган энг нозик пайтда алоҳида ғайрат кўрсатиб ишладилар. Улар ғўзани имкони борича кўпроқ тунда қондириб суғоришга интилдилар. Ҳозир ҳар туп ғўзада 15—20 тадан кўсак санаш мумкин. Олди ғўзалар очилиб қолди.

Партия группаси коммунистик меҳнат илғорларининг тажрибасини оммалаштириб, социалистик мусобақа байроғини тобора баланд кўтараётир. Ҳар ўн кунда мусобақа якунланиб, колхозчиларга эшиттирилади. Ҳозиргача бригадада чеканка тамомланди. Энди партия группаси йиғим-теримга тайёргарликни кучайтириб юбориш, кўпроқ майдондаги ҳосилни машинада териб олиш масаласига жиддий эътибор беряпти.

Пешқадам бригада аъзолари ғўза парваришини бўшаштирмаган ҳолда тош-тарози, этак, хирмон, терим машиналарини шай қилиб қўймоқдалар.

...Кўркам дала шийпони. Радио, телевизор. Янги газета, журналлар, сотувчисиз магазин.

Партия группасининг раҳбари ўртоқ Тешаев биз билан суҳбатда:

— Коммунистлар ҳамма ишга бош-қош бўлишяпти. Пахтакорларимиз коммунистик меҳнат бригадаси аъзолари деган юксак номни шараф билан оқлайдилар, — деди.

Ж. КАМОЛОВ,
Чуст район, Олмос қишлоқ Советидаги Ленин номли колхоз.

ЎЗБЕКИСТОН КП МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ XIII ПЛЕНУМИ ҚАРОРЛАРИ АМАЛДА

ҚИШЛОҒИМИЗ ЧАРОҒОН

Ютуқларимиз жуда кўп. Тағин, ғиждувонлик раислар мақтанчоқ бўларкан, деб ўйламанг. Фақат ҳақиқатни айтаяпман: хўжалигимиз деҳқонлари бу йил она-Ватанга 10 минг тонна «оқ олтин» топширадилар. Далаларимиздаги ҳосилнинг чўғи бундан ҳам зиёдроқ. Ғўзаларнинг ривожи яхши. Кун сайин ҳосилга-ҳосил қўшиляпти, гул ва тугунчалар, кўсаклар кўпаймоқда. Парваришни бир дақиқа ҳам тўхтатганимиз йўқ.

Ахир, пахта қанча кўпайса, давлатимиз шунча қудратли бўлади, эл-юртимиз бой ва бадавлат бўлади. Турмуш маданияти юксалади. Чунончи, 1962 йилдагига нисбатан хўжалигимизда ялпи пахта ҳосили ўтган йили салкам 4000 тонна кўпайди. Даромад 2,5 миллион сўмдан 4 миллион сўмга етди. Натижада, қишлоқларда кўпроқ маданий-маиший бинолар, янги типдаги уй-жойлар қуриш имконияти туғилди. Ишнинг кўзини билган мутахассисларимиз қишлоқни бош план асосида қайта қуриш режасини тузишди. Мундоқ дўппини ерга қўйиб ҳисоблаб чиқсак, колхозимиз территориясида 34 та майда қишлоқлар бор экан. Улар бир-биридан жуда олис бўлиб, бирор йиғилиш ўтказиладиган бўлса икки-уч кун илгари одам тўплашга киришардик. Шунинг учун қишлоқларни қайта қуриб, уларни марказлаштириш зудлик билан бошлаб юборилди. Ҳаммамизга аёнки, қурилишлар ўз-ўзидан бўлавермайди. Лойиҳа-смета ҳужжатларида кўрсатилган пулларни ўз вақтида ажратиб бердик.

Кўп эмас, мана икки йилдан ортиқроқ вақт ўтди. Колхоз клуби, 6 та медицина пункти, битта касалхона, гараж, 2 та ҳар бири 520 ўринли мактаб, 16 та дала шийпони қуриб ишга туширилди. Гиждумак, Саримжон қишлоқлари посёлка типига кирди. Бу ерда 400 дан ортиқ хонадон янги типдаги уй-жойларга кўчиб ўтди. Қўшқумоқ, Найман, Бобоғоза қишлоқларининг аҳолиси ҳам Гиждумак ва Саримжонга кўчиб чиқдилар. Натижада, 900 гектар пахта майдони яхлитланди. Шу давр ичида колхозда янги алоқа уйи қурилиб, ишга туширилди. Ҳозир Н. Нажмиддинов, Т. Зокиров, И. Муҳиддинов, А. Тўхтаев ўртоқлар бошлиқ юқори ҳосилли бригада дала шийпонларида ва кўплаб колхозчиларнинг уйида телефонлар ишлаб турибди. Қишлоқ йўлларини созлаш меъёрига етказилмоқда. 13 километрли асосий йўлга асфальт ётқизилди. 30 километрдан ортиқ оралиқ йўлларга шағал тўкилган, Янги уй-жойлар қуриш давом этяпти.

Қишлоғимизда маданият университети (ректор Х. Раҳматов) ишлаб турибди. Қишлоқ ёшларининг аксари қисми бўш вақтларида университет машғулотларида қатнашадилар. Колхоз клубида шахмат-шашка, биллиард ўйнайдилар. Спорт ишқибозлари колхоз стадионида ўз маҳоратларини намойиш қиладилар. Бригадалараро спорт мусобақаларининг якунлари район газетаси орқали эшиттириб борилади.

Шу нарса қувончлики, қишлоқ меҳнаткашларига маиший хизмат кўрсатиш ҳам яхши йўлга қўйилмоқда. Колхоз правлениеси ва партия комитети Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети XIII пленуми қарорларини амалга ошира бориб, колхозчиларга маданий-маиший хизмат кўрсатишни тубдан яхшиладилар. Район маиший хизмат кўрсатиш комбинати билан ҳамкорликда колхозда тикувчилик устахонаси очилган. Ҳаммом, сартарошхона, этикдўзлик устахонаси [illegible] намунали [illegible]. Лекин, қишлоқ [illegible] муҳтож. Ҳар [illegible] ва телевизор [illegible] ремонт қиладиган устахоналар бу ерда йўқ. Шунинг учун меҳнаткашлар телевизор ёки радиоларни бузилиб қолгудек бўлса, Ғиждувонга ёки Бухорога борадилар. Бу мураккаб бўлишига. Агар область маиший хизмат кўрсатиш комбинати (бошлиғи ўртоқ Давронова) район марказидаги даҳлдор ташкилотлар билан келишиб, колхозимизда телевизор, холодильник, мотоцикл, радиоларни ремонт қилувчи устахона очишга ёрдам берса, жуда мамнун бўлур эдик.

Бизнинг фикримизча, бошқа жойларда ҳам [illegible]. Республика, область миқёсидаги даҳлдор ташкилотлар [illegible] бўлмас эди.

Қишлоқ меҳнаткашларининг турмуш маданияти, уларнинг фаровон ҳаёти ҳақида ҳар бир колхоз, совхоз раҳбари қайғурмоғи лозим. Афсуски, амалда бундай бўлмаяпти. Мана, бир мисол: хўжалигимиз колхозчилари Вобкент район «Ленинград» колхози билан [illegible]. [illegible] «Ленинград»чилар [illegible] бориб [illegible]. Лекин, [illegible] ҳам шундай [illegible]. Хўш, бунга сабаб нима?

Бу хўжаликда пахта ҳосилдорлиги пастми? Йўқ. «Ленинград» колхози ҳосилдорлик жиҳатидан Вобкентдаги бошқа хўжаликлар орасида олдинги ўринда туради. Даромад ҳам билишимизча чакки эмас. Бизнингча, колхоз раҳбарлари колхозчи меҳнаткашларининг турмуши ҳақида кам ўйлайдилар. Хўжалик раиси Қурбонов, партия ташкилотининг секретари Ҳомидов ўртоқлар бу ҳақда бир оз ўйлаб кўрсалар фойдадан холи бўлмасди. Халқимизда, ёқ кўшнингни [illegible] деган ҳикматли гап бор. [illegible] кампанияда юксак унум билан ишлашлари учун барча шарт-шароитларни яратиб беришлари керак.

С. ЖАББОРОВ,
Бухоро области, Ғиждувон районидаги Энгельс номли колхоз раиси.

ХОТИН-ҚИЗЛАР СЕМИНАРИ

Яқинда Наманган район партия комитетининг ташаббуси билан хотин-қизлар советлари раисларининг [illegible] уч кунлик семинари ўтказилди.

Район социал таъминот бўлимининг мудири [illegible] «Хотин-қизларга пенсия ва нафақа [illegible]», [illegible] «Она ва [illegible]» [illegible] мавзуида доклад қилдилар. [illegible] «Хотин-қизлар советларининг роли» тўғрисида доклад қилдилар. Семинарда, шунингдек, район партия комитетининг секретари ўртоқ О. Хўжаева «Оилани мустаҳкамлашда қишлоқ Советлари ва хотин-қизлар советларининг роли» тўғрисида доклад қилди.

Семинар қатнашчилари илғорлар билан учрашдилар. «Москва» колхози [illegible] «Социализм» колхози [illegible] тажрибаси [illegible].

Семинар қатнашчилари [illegible].

Б. ҚАЮМОВ,
Наманган район, Шаҳанд қишлоқ Совети раисининг ўринбосари.

Зилзиладан зарар кўрган Тошкентни қуриш ва қайта тиклашда фарғоналик [illegible] қурувчилар ҳам жонбозлик кўрсатиб ишламоқдалар. Суратда сиз [illegible] шуларнинг бири. У тошкентликлар учун қурилаётган янги биноларнинг [illegible] таъминланишига катта ҳисса қўшмоқда.
А. Тўраев фотоси.

ТАЪЛИМ-ТАРБИЯНИНГ БИРЛИГИ

ЎҚИТУВЧИЛАРНИНГ АВГУСТ КЕНГАШЛАРИ БОШЛАНДИ

Ўтган ўқув йилида жамиятшунослик фанидан ўтказилган давлат имтиҳонлари ўрта мактабни битириб чиқаётган кўпгина ўқувчиларнинг бу фанни анча пухта ўзлаштираётганликларини, жамиятшуносликни ўргатиш жараёнида таълим билан тарбия бир бутун ҳолда қўшиб олиб борилаётганини намойиш қилди. Масалан, ўқувчи «Меҳнаткашлар оммаси моддий ва маънавий неъматларнинг ҳақиқий ижодкори, ижтимоий тараққиётнинг ҳал қилувчи кучидир» деган саволга жавоб берар экан, ўз фикрини кундалик ҳаётий воқеалар асосида ифодалайди. Шунингдек, аксари ўқувчиларнинг «Фалсафадаги асосий масала онгнинг борлиққа муносабати масаласидир», «Ишлаб чиқариш усули жамият ҳаётининг моддий асосидир», «Социализм даврида халқ хўжалигининг планли тараққий қилиши» ва шунга ўхшаш назарий масалаларни равон ечиб беришлари бу фан ўқитувчиларининг ўз вазифаларига ижодий ёндошаётганликларини исботлайди.

Лекин умумтаълим мактаблари, айниқса ўрта махсус билим юртларида «Жамиятшунослик» курсини ўқитишда жиддий камчиликларга йўл қўйиляпти. Бу камчиликлар, биринчидан, кўпгина ўқитувчиларнинг бу фанни ўқитишга ижодий ёндошмаётганлигидадир. Шундай қилиниши натижасида ўқувчилар олаётган билим «Жамиятшунослик»ни ўқитишдан кузатилган талаб даражасида бўлмай қоляпти. Масалан, қуйидаги фактни олиб кўрайлик: ўқувчи «Коммунизмнинг моддий-техника базасини яратиш» ёки «Янги киши меҳнатда камол топади» деган саволга жавоб бераётир. У ўз жавобида дарсликда баён қилинган фикрларнигина қайтаради, яъни коммунизмнинг моддий-техника базасини яратишда жонбозлик кўрсатаётган кишиларни, кундан-кунга шаклланиб бораётган коммунистик ижтимоий муносабатларни фақат дарслик тили билан баён қилади. Ўқувчининг бу жавобидан коммунизмнинг моддий-техника базаси ва коммунистик ижтимоий муносабатлар мазкур ўқувчига нотаниш бўлган кишилар томонидан қаердадир яратилаётгандек туюлади. Ўз-ўзидан равшанки, ўқитувчи бу темани ўргатишда таълим-тарбиянинг бирлиги масаласига мутлақо эътибор бермаган. У дарс жараёнида коммунизмнинг моддий-техника базасини яратишда жасорат кўрсатиб меҳнат қилаётган Н. Заглада ва В. Гагановалар ҳақидагина дарсликда келтирилган фактларни ўқиб берган. Ваҳолонки у бундай кишиларни ҳаётнинг ўзидан олиб, масалан, Турсуной Охунова, Валентин Тюпко, Искандар Юсупов, Любовь Ли, Жавод Кўчиев сингари илғор кишилардан мисол келтириб, яна уларнинг тобора ортиб бораётган издошлари ҳақида ҳам маълумот бериши керак эди. Ана шундай қилинганда ўқувчида у ёки бу масалага ижодий ёндошиш кўникмаси шаклланa борар эди.

Ўқувчилар томонидан жамиятшунослик фанининг талаб даражасида ўзлаштирилмаётганлигининг яна бир сабаби, фикримизча, дарсликда айрим назарий ва методик нуқсонлар борлигидир. 70 соатга мўлжалланган «Жамиятшунослик» курсида марксизм-ленинизм вужудга келишининг айрим проблемалари, диалектик ва тарихий материализмнинг асосий масалалари, сиёсий иқтисод, конкрет экономика, меҳнат қонунчилиги, Коммунистик партиянинг тактика ва стратегияси, партия қурилиши, халқаро муносабатлар, ахлоқ, шунингдек социализмдан коммунизмга ўтиш қонунини батафсил очиб бериш каби масалалар баён қилинмоғи керак. Бироқ табиийки, 70 соат дарсда бу масалаларни атрофлича, пухта ўрганиб чиқишга имкон бўлмайди. Натижада кўпгина темалар юзаки ўрганилади. Бу эса «Жамиятшунослик» фани олдига қўйилган талабнинг ўзига зиддир. Бундан ташқари, дарсликда айрим темалар ўқувчиларга тушунарли тарзда ёритилмаган. Масалан, дарсликнинг «Марксизм-ленинизм — коммунизм қуришнинг назарий асосидир» темасида тарихий материализм В. И. Лениннинг синфлар ва синфий кураш тўғрисида берган таълимотисиз, империализм, социалистик революция ва пролетар диктатураси тўғрисидаги ленинча назариясиз таҳлил қилинади. Курс ўз мазмуни билан ўқувчиларда материалистик дунёқарашни шакллантиришда катта роль ўйнамоғи лозим, ваҳолонки унда жанговар атеизм масаласи ўз аксини топмаган. Шунинг учун ҳам «Жамиятшунослик» фанидан дарс берадиган ўқитувчилар дарсликдан фойдаланишда унга ижодий ёндошмоқлари лозим.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг 1965 йил 14 майда қабул қилган умумтаълим мактабларида тарих ўқитишдаги ўзгаришлар тўғрисидаги қарори ўқувчиларни ғоявий-сиёсий жиҳатдан камол топтиришни янада яхшилашда муҳим роль ўйнади. Бу қарорга мувофиқ, 1965—66 ўқув йилидан бошлаб умумтаълим мактабларида (7, 8-синфларда) илгари ўтиладиган СССР тарихи элементар курси ўрнига, тарихнинг систематик курси ўқитила бошланди. Яна 1965—1966 ўқув йилидан бошлаб 8-синфларда «Совет жамияти тўғрисида суҳбат» предмети ўрганилаётир. Бу предмет ўқувчиларнинг умумий тарих, адабиёт, география фанларидан, бадиий адабиётлардан ва матбуот материалларидан олган билимларига таяниб, Совет ҳукуматининг ижтимоий ва давлат тузуми, коммунистик қурилиш вазифалари ҳақида уларга кенг тушунча беради, шу йўл билан уларни коммунистик онглилик руҳида тарбиялайди.

Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, ўқувчиларда коммунистик дунёқарашнинг шаклланишида, уларни ғоявий-сиёсий жиҳатдан чиниқтиришда мактабда ўрганиладиган «Жамиятшунослик», умумий тарих ва янги — «Совет жамияти тўғрисида суҳбат» предмети жуда муҳим роль ўйнайди. Бу предметларнинг объекти — халқ оммаси фаолияти натижасида муттасил ўзгариб борувчи социал дунё, экономика, ижтимоий муносабатлар ва кишиларнинг маънавий ҳаётидир. Ўзининг педагогик фаолиятини ана шу бебаҳо манбага асослаган, ундан ижодий фойдаланган ўқитувчигина ёш авлодни коммунистик руҳда тарбиялаш, уларда марксча-ленинча дунёқарашни шакллантириш борасида муваффақиятга эриша олади.

Т. ТОШПЎЛАТОВ,
Ўзбекистон ССР Педагогика фанлари илмий-текшириш институтининг аспиранти.

САНОАТ ИШИДАГИ МУҲИМ ЯНГИЛИКЛАР

ДАДИЛ ҚАДАМ

Чой қадоқлаш фабрикаси Самарқанд шаҳар корхоналари ичида энг илғори ҳисобланади. Шу йил июль ойидан бошлаб фабрика планлаштириш ва ишлаб чиқаришда моддий манфаатдорликни оширишнинг янги системасида ишлашга кўчди. Корхона бир меъёрда ишлаётганлиги, иқтисодий кўрсаткичлари дуруст эканлиги сабабли янгича ишлашга кўчиришга муносиб кўрилди. Асосий фондларнинг ҳар бир сўми ҳисобига маҳсулот ишлаб чиқариш йил сайин икки-уч процент ортиб бормоқда. Бир йилда фойда олишнинг ўсиши 2,8 минг сўмга тўғри келмоқда.

Ишлаб чиқаришда қўшимча резервлар ҳам ишга солинди. Фанерлар, қоғозларни тежашдан йилига камида 61 минг сўм иқтисод қилиш мумкинлиги ҳисоблаб чиқилди.

Фабрика янги ускуналар билан жиҳозланди. Уларга сарфланган маблағлар тез қопланмоқда. Чой қадоқловчилар янги ускуналарнинг самарадорлигини оширишга аҳд қилдилар. Ишлаб чиқаришни кенгайтириш фонди ҳисобига саралаш-бункер бўлимида реконструкциялаш ишларини бажардилар. Бу эса 23 та автоматнинг тўла қувват билан ишлаши ҳамда маҳсулот тайёрлашни айни вақтдагига қараганда учдан бир ҳисса ошириш имконини беради. Ана шу тадбир меҳнат унумдорлигини ошириш, пландагидан ташқари ишлаб турган 10-12 кишини бошқа участкаларга ўтказиш имконини берди. Ишлаб чиқаришни автоматлаштириш ва механизациялашга катта йўл очилди. Тайёр маҳсулотлар сақланадиган омборда қўл кучи сарфлаш жуда камайиб кетди.

Кўп ҳисоб-китоблардан сўнг планда кўзда тутилганидан 30 минг сўм кўп фойда олиш ҳақида мажбурият қабул қилинди. Бу ҳам давлатга, ҳам фабрикадагиларга иқтисодий жиҳатдан катта фойда келтиради. Қўшимча фойдалардан корхона фондини ташкил қилиш ҳақида келишиб олинди. Экономистларнинг ҳисоблашларича корхонанинг уч хил фонди бу йил ҳаммаси бўлиб 81 минг 462 сўмга етади. Бу ўтган йилгига қараганда икки баравар ортиқдир.

Ана шу рақамларнинг мазмуни корхона план бўлимининг ходимлари, экономистлар ва мутахассисларигагина эмас, ҳар бир цех коллективига ҳам равшан. Шу кеча-кундузда корхонанинг истиқболи, унинг янги системада ишлашдан кўрадиган манфаати ҳақида кўп мулоҳазалар айтилмоқда. Ишлаб чиқариш-техника кўрсаткичларининг муттасил яхшиланиб бориши ходимларнинг ва барча ишчиларнинг жон куйдириб ишлашларига боғлиқ. Бу эса ишчи-хизматчиларнинг моддий манфаатдорлиги учун ҳам мос бўлиб тушади.

Буни ҳаётнинг ўзи тасдиқлаб турибди. Яқин кунлар ичида корхона меҳнаткашлари яхши ишлаганликлари учун янги рағбатлантириш фондидан дастлабки мукофотларни оладилар. Мукофотлар ишчиларга ой сайин бериб бориладилар. Йил охирида эса уларга бир йўла мукофотлар тақдим қилинади.

Мукофотлар ва бир йўла бериладиган рағбатлантириш маблағлари мукофот фондидан шунчаки бериб юбориладиган сўмлар эмас, бунда ходимларнинг мукофотга муносиб ишлаганликлари ҳисобга олинади. Ижодий меҳнат қилган, маҳорат кўрсатган, жонкуярлик қилган, умум ишига муносиб ҳисса қўша олган кишилар қонуний равишда рағбатлантириб бориладилар.

Янгича ишлаш системасининг жорий қилиниши натижасида инженер-техник ходимларнинг ҳам манфаатдорлиги ортади. Уларга лавозимлари учун бериладиган ойлик маошларига қўшимча ўртача 27 сўм қўшиб берилади. Бу, кутилганидан ҳам зиёда бўлди. Ҳеч бир ходим шу чоққача ой сайин шунча қўшимча ҳақ олмаган эди.

Инженер-техник ходимларни мукофотлашда нималар назарда тутилади? Товар маҳсулоти ишлаб чиқариш топшириғи бажарилганлиги, маҳсулотларнинг тури бўйича рентабелликка эришилганлиги, номенклатура бўйича планларнинг адо этилиши ва фойда олиш планининг бажарилишини ҳисобга олган ҳолда инженер-техник ходимларга мукофотлар берилади. Участка мастерлари учун асосий кўрсаткич маҳсулотларнинг номенклатураси ва таннархи ҳисобланади.

Чой қадоқловчилар корхонасида мукофотлаш системасининг бу тарзда жорий этилиши ҳар бир кишининг масъулиятини оширмоқда, коллектив равишда энг яхши натижаларга эришиш учун кураш мусобақасининг авж олиб кетишига ёрдам бермоқда. Ҳали мукофотлаш системасига кўпгина ўзгартишлар ҳам киритилади. Бунда корхона ишлаб чиқаришидаги янгиликлар, янги техника ва илғор технологиянинг жорий қилиниши кабилар назарда тутилади. Хуллас, мукофотлашнинг ҳозирги системаси борган сари такомиллаштирилаверади.

Бу йил 18 квартирали катта уй қурилиши учун пойдевор қўйилади. Ўз корхонаси учун жонкуяр бўлган, меҳнатда энг яхши натижаларга эришган, ишлаб чиқаришни такомиллаштиришда ибрат бўлган кишиларга биринчи навбатда шу уйга кўчиб кириш ҳуқуқи берилади.

Корхонада жорий қилинган янги система ҳар бир кишида экономикани ривожлантириш ҳиссини оширмоқда. Бу ҳозирнинг ўзидаёқ кўриниб турибди. Ҳали бу — ишнинг бошланиши. Фабриканинг барча ишчилари иқтисодий ўқишга тортилган эмас. Бу, ҳозирги шароитда энг муҳимдир. Ҳар бир ишчи ва ходим ҳисоб-китоб билан иш тутса, сўмнинг, тийиннинг, килограммнинг, граммнинг, соат ва минутнинг қадрига етадиган бўлади. Қудратли иқтисодий омилларни ҳаракатга келтириш тўғрисида қайғураётганлар кўпайиб бормоқда. Материал ва маблағларни тежаш учун кураш ҳаракати қўшимча маҳсулотлар ишлаб чиқаришни таъминлаш имконини бермоқда.

Изланишлар яхши натижалар бермоқда. Технологияни такомиллаштириш ва иқтисодий кўрсаткичларни яхшилаш тадбирлари кўрилмоқда. Фабрика директори Константин Павлович Орлов ва партия бюросининг секретари Владимир Матвеевич Мельцин ўртоқлар кишиларнинг ижодий ташаббускорлиги ортиб бораётганлигини қувонч билан ҳикоя қилдилар.

Янгича ишлаш соҳасида дастлабки қадамлар қўйилди. Боя айтганимиздек, бу қадамлар дадил қадамлардир. Бироқ, дастлабки қадамни босиш анча оғир бўлади. Янгилик ўзига йўл очиб олгунча кўпгина қийинчиликларга дуч келади. Чой қадоқловчилар корхонасида ҳам шундай бўлмоқда. Ҳали ишга солинмаган резервлар анчагина. Коллектив аъзолари хўжалик ҳисобида ишлашни муваффақиятли амалга ошириш учун кўпгина ишлар қилишлари лозим. Жумладан, корхонага хом ашёни кооперация усулида етказиб бериш масаласи узил-кесил ҳал қилинганича йўқ. Ҳозир фабрика омборларида тайёр маҳсулотлар тўпланиб қолмоқда. Натижада келаётган хом ашёни тушириш ва тайёр маҳсулотни ортиб жўнатиш учун жой танқислик қилиб қолмоқда. Чой қадоқлаш цехининг иши бир меъёрда бормаяпти. Бу эса бутун корхона ишига таъсир кўрсатади. Тайёр маҳсулотлар очиқ жойда сақланаётганлигини ҳам айтиб ўтмоқ керак.

Пермь фанер заводи бу корхонага белгиланган размердаги маҳсулот юбормаётир. Натижада фанерни кўплаб ортиқча ишлатиб юбориш ҳоллари юз бермоқда. Белоруссиядаги «Красная заря» фабрикаси Самарқандга юбориб турган қоғозлар стандартларга тўғри келмаяпти. Фабрика омборида 480 тонна аъло сортли памил чой босилиб ётибди: харидор бўлмай турибди. Корхона маҳсулотларини фақат Ўрта Осиёдагина тарқатишга рухсат берилган. Савдо тармоқлари билан тўғридан-тўғри шартномалар тузиб ишлаш ҳақида ўйлаб кўриш лозим деб ҳисоблаймиз. Бу эса харидорларнинг мулоҳазаларини ҳисобга олиш, эҳтиёжга қараб маҳсулот ишлаб чиқариш учун муҳимдир. Ассортиментлар бўйича чой тарқатиш масаласида ҳам келишиб олинмаган. Савдо ташкилотлари биринчи ва иккинчи сортли кўк чой ишлаб чиқаришни кўпайтиришни талаб қилмоқдалар. Демак, харидорлар бу хил чойга кўпроқ эҳтиёж сезаётган эканлар. Бироқ, Грузиядан келтирилаётган хом ашё аъло сортли чой ишлаб чиқаришгагина мўлжалланган.

Янгиликни жорий қилиш учун бу корхонада қўйилган илк қадамлар ва мавжуд камчиликларни бартараф қилиш учун олиб борилаётган курашлар бошқа корхоналар учун ҳам муштарак бўлиши эҳтимол. Фабрика меҳнаткашлари янгиликка кенг йўл очиб бориш, бу соҳадаги қийинчиликларни зўр маҳорат ва матонат билан енгиб ўтишга бел боғлаганлар.

В. ДОЛОТИН,
Самарқанд чой қадоқлаш фабрикаси.

ИККИ МОНОГРАФИЯ

Республикамизнинг кекса ва таниқли адабиётшунос олимларидан бири Ҳомил Ёқубов Ўзбекистон халқ ёзувчиси, атоқли санъаткор Ойбек ижоди бўйича узоқ йиллардан бери илмий тадқиқот ишлари олиб бормоқда.

Ҳомил Ёқубов улкан санъаткор маҳоратини алоҳида таҳлил этишга, ёзувчига муносиб, чуқур ва баркамол илмий монография яратишга жазм этди. «Ойбек лирикасида ғоявийлик ва маҳорат» (1963) номли катта китоб ана шу соҳадаги биринчи монография бўлди. Лирикада изланиш, шоир лирикасида реализм ҳамда лирик стил ранго-рангликлари мавзуларига алоқадор масалалар монографиянинг характерини белгилади.

У Ойбек лирикасининг ғоявий юксаклигини, халқчил ва партиявий руҳини, новаторлик сифатларини мезон қилиб олди. Бу асар авторнинг ундан илгариги танқидий-биографик очерк характеридаги икки китоби сингари республика жамоатчилиги, маҳаллий матбуот томонидан муносиб қадрланди. Ўзбек адабиётшунослигининг катта муваффақиятларидан бири сифатида баҳоланди.

Ойбек бутун ижоди давомида лирик шеърлар билан бирга жуда кўп ва ўзига хос хусусиятларга молик бўлган лиро-эпик асарлар ижод этган санъаткорларимиздандир. Унинг проза соҳасидаги гигант асарлари эса ўзбек совет адабиёти шуҳратини жаҳонга ёйган бадиий дурдоналардир. Ҳомил Ёқубовнинг яқинда Ўзбекистон «Фан» нашриётида нашр этилган «Адибнинг маҳорати» (1966) номли монографиясида Ойбек ижодининг ана шу томонлари ёритилди.

Автор услубига хос хусусиятлардан бири шундаки, китобда Ойбек ижодининг марказида турган проблемалар, асарлар бутун ўзбек совет адабиётининг тараққиёт босқичларига, ўзига мансуб хусусиятларига узвий боғлиқ ҳолда текширилади. Шунга кўра кўз олдимизда Ойбек социалистик реализм адабиётининг улкан намояндаларидан бири тарзида, ўзига хос адабий-ижодий стилга эга бўлган зўр маҳоратли санъаткор қиёфасида гавдаланади.

Шу вақтгача адабиётшунослигимизда лиро-эпик жанр намуналари орасидаги нозик фарқли томонлар ўз аниқ қирралари, тафовутли томонлари билан бир-биридан яққол ажралиб турадиган ҳолда кўрсатилмаган эди. Автор лиро-эпик жанр намуналаридаги ана шу томонларни Ойбек асарлари мисолида яратишга алоҳида эътибор берган. Чуқур илмий кузатиш, конкрет мулоҳаза юритиш, поэзиямизнинг кўпгина намуналарини ўзаро муқоиса ва мушоҳада қилиш авторга лиро-эпик жанрлардаги тажнис томонларни, айни чоғда фарқли хусусиятларни заргарона дид билан кўрсатишга хизмат қилган.

Автор лиро-эпик асарларни эпиклик элементи даражаларига қараб турлича тасниф қилади. Булардан бири шингил лиро-эпик асарлардир. Бунга шоирнинг «Машраб», «Паттачи хотин», «Синглимга хат», «Баликчининг чодири» каби асарлари мисол қилиб олинади. Бундай типдаги «шеърларда кучли эмоция билан ифодаланган ягона кечинма шоирда белгили ҳодисалар ва кишиларни бадиий «тадқиқ этиш» натижасида туғилган... воқеалар ва кишилар ҳақидаги ҳикоя авторнинг ўз кечинмаларини очиши билан бевосита алоқадор бўлиб, мустақил эпик аҳамиятга эга эмасдир» (29-бет).

Ойбек ижодидаги кичик лиро-эпик асарнинг иккинчи бир турига лирик поэмалар киритилади. Поэманинг бу типи асосида сюжетнинг бир қанча эпизодлардан ташкил топиши, уларнинг автор кечинмалари орқали бирлаштирилиши, автор шахсининг воқеаларга қизғин муносабатда бўлиши, яққол кўриниб туриши критерий қилиб олинади. Бу мулоҳазалар Ойбекнинг «Кунлар келарки», «Деҳқон», «Йигирма ёшлилар билан суҳбат», «Бир бахт тарихи», «Муҳожирлар лагери» каби асарлари мисолида исбот этилади.

Шоир поэзиясида, тўғрироғи лиро-эпик асарлари орасида яна шундайлари борки, уларда типик шароит ва персонажлар ҳолати драматик ҳолатлар касб

ДОНИШМАНД ДЕҲҚОНЛАР

Шовқи Латипов яхши ният билан Мирзачўлга келган деҳқон фарзандларидан бири. Дастлабки йиллари Сирдарёдаги Охунбобоев номли колхозда кетмон чопди, ер ҳайдади, ариқ қазиди, хуллас, қайси ишни буюришса бажонидил бажарди. Йиллар ўтди. Латипов пахта устаси бўлиб етишди. Пахтачиликда донг таратди, шуҳрат қозонди. Меҳнати муносиб тақдирланди. Унинг кўкрагига энг олий орден — Ленин орденини тақиб қўйишди.

Лекин... Ҳа, масаланинг ана шу «лекин»и ишнинг белига тепди. Тўсатдан уни бригадирликдан бўшатиб юборишди. Собиқ раис унга бир неча вақт иш бермай қўйди. Аммо Шовқи Латипов қўл қовуштириб ўтирмади, илгари ўзи бригадирлик қилган далага отланди, одамлар билан бирга ишлади, деҳқончиликнинг аччиқ-чучугини улар билан баҳам кўрди.

Обод Йўлдошев ҳам деҳқончиликда, хусусан, пахтачиликда суяги қотган деҳқонлардан. Яхши ишлагани, пахтачиликни ривожлантиришга муносиб ҳисса қўшганлиги учун у ҳам Меҳнат Қизил Байроқ ордени билан тақдирланган. Неча йил бригадирлик қилган бўлса планни ҳамиша ошириб бажариб келган, тажрибасини бошқаларга ўргатган. Колхозчилар орасида ҳурмат қозонган.

Бироқ... Сирасини айтганда, Обод Йўлдошевни ҳам бригадирликдан бўшатиб қўйишган. Сабабини ҳеч ким билмайди. Лекин Йўлдошев арзи-дод қилиб юрадиганлар хилидан эмас. Бригадирликдан бўшаган куннинг эртасиёқ далага чиқди, ҳамкасблари билан биргалашиб ишлайверди.

Орадан бир неча йил ўтди. Колхозга янги раис келди. Уни район партия комитети тавсия қилган эди. Колхозчилар райкомни қўллаб-қувватлашди. Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ҳайдар Жумабоевни раисликка сайлашди. Лекин улар адашмади. Ишлар юришиб кетди.

Янги раис янгича иш бошлади. Нега? Чунки унинг ўзи оддий колхозчидан шу лавозимга кўтарилган деҳқонлардан-да! Колхоз ҳаётини, одамларнинг кайфиятини, пахтачиликнинг сирларини ўз кўзи билан кўрган, ҳаётда билиб олган, қийинчиликларни бошдан кечирган. 1950 йилгача оддий кетмончи бўлиб ишлаган. Сўнгра уни Сирдарё районидаги «Ҳақиқат» колхозининг энг қолоқ бригадаларидан бирига бошлиқ қилиб тайинлашган. Жумабоев бригадага моҳирлик билан раҳбарлик қилибгина қолмай, ўзи ишда, ҳаётда жасорат кўрсатган. 30 гектар қўриқ очиб гектаридан 50,5 центнердан пахта топширган. Ўшанда унга Социалистик Меҳнат Қаҳрамони деган юксак унвон берилган эди.

Ҳайдар Жумабоевни колхозда ҳамма севиб қолганди. Шунинг учун ҳам уни 1953 йили ўша колхозда партия ташкилотининг секретари қилиб сайлашди. У коммунистлар ишончини тўла оқлади, одамларга ғамхўр бўлди, қалбига йўл топди. Колхоз ҳам кўтарилиб кетди. Жумабоевни шу райондаги «Правда» колхозига раис қилиб сайлашди. 1963 йилга қадар шу колхозда бутун ишлади, пахтачиликдаги билим ва тажрибасини аямай сарфлади. Қолоқ бўлиб келган бу колхоз ҳам райондаги бақувват хўжаликлар қаторига ўтиб олди. Ҳар йили 850 гектар майдонга чигит экиб, гектаридан 30-32 центнердан пахта олиб келди.

Ҳайдар Жумабоевнинг ҳаёт йўли қисқача ана шундай. 1964 йилнинг январь ойида уни Охунбобоев номли колхоз аъзолари раисликка танлаб хато қилмадилар.

...Бу колхоз сурункасига олти йил пахта тайёрлаш давлат планларини бажармай келган, давлатдан жуда кўп қарздор бўлиб қолган. Бинобарин, экономика пасайиб кетган, колхозчиларнинг турмуш шароити ҳам бирмунча оғирлашган. Нима қилмоқ керак?

Янги раис ўз фаолиятини ана шу саволга жавоб излашдан бошлади. Унча осон бўлмади. Уйма-уй юриб одамлар билан юракдан гаплашишга, уларнинг кўнглидагини билиб олишга тўғри келди. Колхозчиларга бериладиган аванс пули ва натура ҳақи миқдорини ошириш лозим эди. Раис шундай қилди. Меҳнатга муҳаббат уйғотди.

Аммо бу билан ишлар бирданига жонланиб кетавермади. Энг асосий масала кадрларга эътибор беришдан, донишманд деҳқонларга қулоқ солишдан, улар билан мулоҳаза юритишдан иборат эди. Шундай қилинди ҳам. Кимларнингдир заҳархандалиги оқибатида бригадирликдан олиб ташланган Шовқи Латипов, Обод Йўлдошев ва бошқа миришкорлар тағин ўз лавозимларига таклиф қилинди. Улар сира иккиланмадилар, раисни қўллаб-қувватладилар, ўз аъзоларига, бутун колхоз меҳнаткашларига ишонч кўзи билан қарадилар.

Булардан ташқари кекса пахтакор Тоғаймурод Назаров, техника ихлосмандлари Шаҳри Абдуллаева, Ҳомид Одилов сингари азамат одамларга таяниб иш тутган янги раиснинг юзи ёруғ бўла бошлади. Колхоз ўша йилиёқ қаддини ростлаб олди. 1200 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 29,5 центнердан «оқ олтин» топширилди. Бу, одамларга таянган ҳолда, техникага кенг йўл очиб берилганлиги туфайли, моддий рағбатлантириш яхши йўлга қўйилганлиги сабабли қўлга киритилган илк зафар эди.

Яқинда шу колхозда бўлдик. Биргина Ҳайдар Жумабоев билан эмас, жуда кўп колхозчилар билан суҳбатлашдик. Ленин орденли Шовқи Латипов, Меҳнат Қизил Байроқ орденли Обод Йўлдошев, республикада хизмат кўрсатган пахтакор Тоғаймурод Назаров ўртоқлар бошлиқ бригадаларнинг далаларини айландик. Ҳеч қачон бу йилгидек ҳосил битмаган дейишди колхозчилар. Обод Йўлдошев бригадаси 120 гектар ерининг ҳар гектаридан 32 центнердан пахта бермоқчи. Бундан атиги икки йил илгари шу бригадада ҳосилдорлик гектарига 20 центнерни ташкил этган экан.

Колхоз 1230 гектар майдонда ғўза ўстиряпти. Унинг ҳар гектаридан 32 центнердан пахта топширади. Бошқача қилиб айтганда, колхозчилар шу кузнинг ўзида 3700 тонналик хирмон уйдилар. Ғўзаларни кўрсангиз баҳри-дилингиз очилади, катта-катта карталарда ғўза тупларн кўкракка уриб турибди. Ҳар тупида 10-12 тагача тўқ кўсак санайсиз. Шундай бўлса-да, парвариш сира сусайтирилгани йўқ. Ҳозир ҳам далада тракторлар шовқин солади. Культивация, суғориш ва бошқа агротехника тадбирлари худди июль ойидаги каби амалга оширилмоқда. Бу, одамларнинг ғайрати жўш ураётганлигидан дарак бериб турибди.

Пахта теримига ҳозирдан тайёргарлик кучайтириб юборилди. 17 та агрегат шай қилиб қўйилган. Чеканка тугалланди. Яқин кунларда дефолиация ўтказилади. Бу ердаги ишларнинг ҳаммаси маромида олиб борилаётганлиги ҳар қандай кишини ҳам қувонтирмай қўймайди.

Раҳбарлик санъатини яхши эгаллаган, донишманд деҳқонлардан ўрганган, билмаганларини сўраб олган, билганларини бошқалар билан баҳам кўрган Ҳайдар Жумабоев каби қаҳрамон раисларни ҳар қанча мақтаса, улар шаънига ҳар қанча илиқ сўзлар айтилса арзийди.

Охунбобоев номли колхоз аъзоларини, ажойиб пахта усталарини донишманд деҳқонлар дейишимизнинг боиси ҳам ана шунда.

С. ҚОДИРОВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбири.

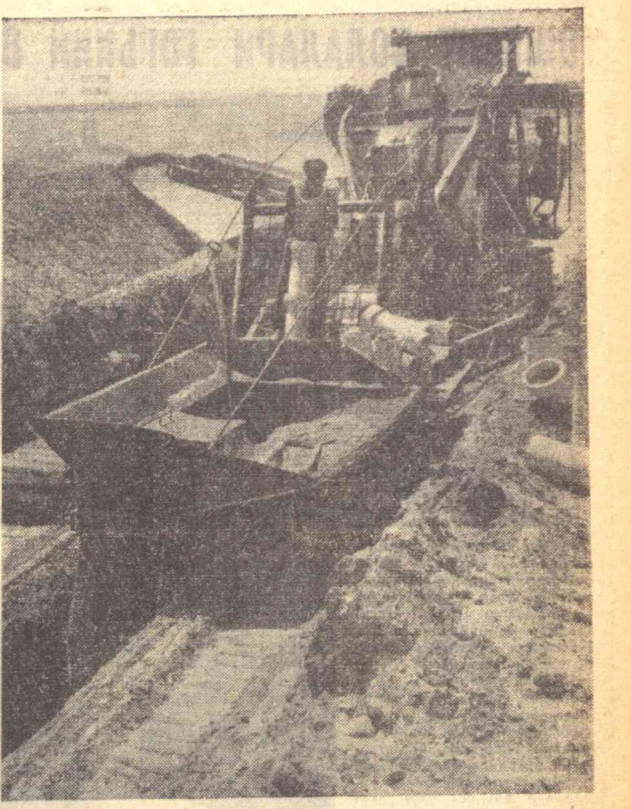

Сирдарё области. Зовурлар Мирзачўлдаги 40 минг гектар ерни шўрланишдан сақлаб қолади. Ҳозирнинг ўзидаёқ «еростн дарёлари»нинг узунлиги 1250 километрдан ошиб кетди. Трасса кун сайин чўл ичига кириб боряпти. Суратда: горизонталь зовурларга трубалар ўрнатиш пайти.

А. Горонрин фотоси, (ТАСС фотохроникаси).

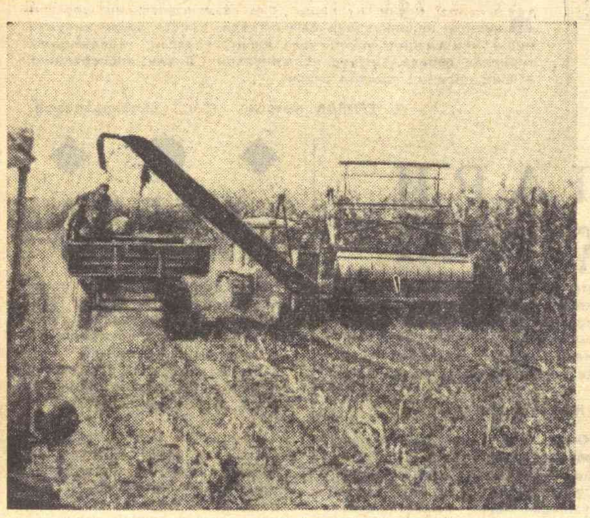

Фарғона области, Охунбобоев районидаги «Ленинизм» колхозининг чорвадорлари қишловга пухта тайёргарлик кўрмоқдалар. Ҳозир бу ерда маккажўхори ўрим-йиғими қизғин давом этмоқда. Ҳар гектар ердан 700 центнердан кўкпоя йиғиб олинаётир. Маккажўхорикорлар ҳозиргача бир минг тоннадан кўпроқ силос бостириб қўйдилар. Суратда маккажўхори ўриш пайти.

А. Тўраев фотоси.

ҲАМОН МЕНСИМАЯПТИЛАР

Республикамизнинг юзлаб колхоз ва совхозлари, ўнлаб районлари пахтани машинада теришнинг ажойиб намунасини бир эмас, бир неча йилдан бери намойиш қиляптилар. Аммо ҳали ҳам қолоқ фикрли, «машина пахтанинг баракасини учиради», деган асоссиз баҳоналардан халос бўлмаган кишилар Қашқадарёда топилади.

Ишонмайсизми? Мана сизга факт. Область давлатга ўтган йили 196 минг тоннадан зиёд пахта топширган бўлса, шунинг 24 дан бир қисми ёки 8226 тоннасигина машиналар ёрдамида териб олинди, холос. Буни ўша пайтда бор бўлган 500 дан кўп машинага тақсим қилиб кўрсангиз ҳар бир машина қанчадан пахта терганини билиб оласиз. Республика бўйича ўртача ҳар бир пахта териш машинасида 40 тоннадан ошириб пахта терилгани ҳолда Қашқадарё областида бу кўрсаткич 13 тоннани ташкил этгани чиндан ҳам таажжубли эмасми?

Ўтган йилги ана шу сабоқ область раҳбарларига, айниқса, Қарши, Косон, Қамаши, Чироқчи районларидаги айрим ўртоқларга унча кор қилмаганга ўхшайди. Чунки пахтаси машинада терилиши керак бўлган участкаларнинг парвариши ва машина ремонтининг ҳозирги аҳволи бир кўрган кишидаёқ ташвиш туғдиради.

Қарши районидаги «Ленин йўли», «Коммунизм», К. Маркс номли, Энгельс номли, «Пахтакор», III «Интернационал», «Москва» колхозлари, Косон ва Чироқчи районларидаги кўпгина колхозлар, Қамаши районидаги «Партия XXIII съезди», Ленин номли, Ғузор районидаги Ленин номли колхозларда бу йил ҳам машина терими тўғрисида қуруқ гап бўляпти, холос. Бу хўжаликларнинг раҳбарлари машина теримига атиги 10-15 процент майдон ажратдилар.

Қарши райони раҳбарлари машина терими планини асосан «Партия XX съезди» ва «Қашқадарё» совхозлари ҳисобига, косонликлар эса «Косон», «Москва» ва Ленин номли совхозлар ҳисобига бажаришни кўзламоқдалар. Ваҳолонки, мазкур хўжаликларнинг ўзида умумий майдоннинг 60-70 процент қисмидаги ҳосил қўл билан териб олинади. «Қашқадарё» совхозининг коммунист Тошпўлат Қодиров бошқараётган 3-бўлим коллективи 513 гектар майдонда етиштирилган пахтанинг ҳаммасини машинада териб олиш ва гектаридан 39 центнердан хирмон кўтариш мажбуриятини олди. Район партия комитети ана шу қимматли ташаббусни маъқуллаш билан чегараланди, бошқа хўжаликларда ҳам шундай ҳаракатни бошлаш чораларини кўрмади. Шуниси ачинарлики «машинада терсак ҳосилдорлик бир неча центнер камайиб кетади», деган асоссиз, нотўғри тушунча ҳатто Қарши, Косон, Ғузор районларининг айрим раҳбарларида ҳам бор. Бу ўртоқлар ўз районларида бир неча бригадалар машина билан териб ҳам гектаридан 30-35 центнердан ҳосил етиштираётганини кўриб кўрмасликка олаётирлар.

ҚАШҚАДАРЁДА ПАХТАНИ МАШИНАДА ТЕРИШГА ТАЙЁРГАРЛИК СУСТ

Шаҳрисабз — республиканинг йирик пахтакор райони, юқори ҳосил усталари макони сифатида танилган ва ҳурмат қозонган. Аммо районда ўтган йили 72 минг тоннадан зиёд пахтанинг атиги 3500 тоннаси машинада териб олинди. Жами пахтанинг 56 проценти ёрдамчилар кучи билан териб олинди. Ҳашарчиларга 70-100 минг сўмлаб пул тўлаган колхозлар сони ўндан ошади.

Тўғри, Ленин номли, Навоий номли, «Қизил Юлдуз», Киров номли, «Партия XX съезди» колхозлари раҳбарлари бу йил машина теримига ўз муносабатларини ўзгартириб, иложи борича кўпроқ машина ишлатиш тараддудига тушиб қолдилар. Жумладан, Навоий номли колхоз (раиси ўртоқ О. Рўзиев) 1100 гектар майдоннинг 550 гектаридаги, Ленин номли колхоз (раиси ўртоқ Ғ. Бобоёров) 1553 гектар майдоннинг 700 гектаридаги ҳосилни машинада териш учун тайёргарлик ишларини қизитиб юборди. Район бўйича бу йил 300 та пахта териш машинасини ишлатиш ва ваъда қилинган 75 минг тонна «оқ олтин»нинг 20 минг тоннасини «зангори кема»лар воситасида териб олиш учун кураш бошланди.

Аммо «Гулистон», Фрунзе номли, «Социализм», Калинин номли ва бошқа айрим колхозларда гарчанд пахтанинг 20-30 процентини машинада териш тўғрисида гап юритилаётган бўлса ҳам амалда ҳеч иш қилинаётгани йўқ. Мазкур колхозларда қайси участкалардаги ҳосил машинада терилиши ҳалигача ноаниқ. Гулистон колхозининг раиси ўртоқ Аҳмедов «бу йил машинада 750 тонна пахта терамиз», дейди-ю, аслида эса бунга машина ҳам етмайди, машина теримига мослаб парвариш қилинган майдоннинг ҳам тайини йўқ.

Фрунзе номли колхозда (раиси ўртоқ Узоқов) ўтган йили атиги 3 процент пахта машинада терилган эди. Бу йил ҳам айтарли ўзгариш бўлмайдиганга ўхшайди. Негаки, планлаштирилган 450 гектар ернинг ақалли 100 гектаридаги ғўза ҳам машинада теришга мослаб парвариш қилинган эмас. Ғўзалар ғовлатиб юборилган, шохлари бир-бирига чирмашиб ётибди, аксарият карталарни ўт босган.

Районда техникани теримга тайёрлаш ҳам суст боряпти. 16 августгача 209 машинадан фақат 126 таси техник қаров ва ремонтдан чиқарилди. Ҳали устахонага келтирилмаган машиналар сони 50 дан ошади.

Умуман область бўйича ҳам бу иш оқсаяпти. Мавжуд 703 та терим агрегатидан 300 таси тайёр эмас. Теримни икки сменада ташкил этиш учун 150 га яқин механик-ҳайдовчи етишмайди.

Қашқадарё пахтакорлари обҳаво қийинчиликларини мардонавор енгиб, йил бошидан бери зўр ғайрат-шижоат билан меҳнат қилиб, мўл ҳосил етиштирдилар. Улар она-Ватанга 210 минг тонна «оқ олтин» топширишга, шунинг 30 минг тоннасини машинада териб олишга қатъий аҳд қилганлар. Область партия ташкилоти машина теримига турли йўллар билан тўсқинлик қилаётган айрим консерваторларга қарши курашни ҳозирдан кучайтирмаса, бу йил ҳам хижолатда қолиш хавфи бор.

З. ИСРОИЛОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

БИЗНИНГ АХБОРОТ

КАТТАҚЎРҒОН ЯНГИЛИКЛАРИ

БИЛИМ ЮРТИ

Шаҳардаги 2-мактаб-интернат базасида медицина билим юрти ташкил этилди. Билим юртида акушерлик, фельдшерлик ва малакали ҳамширалар тайёрлаш бўлимлари бор. Ўқиш рус ва ўзбек тилида олиб борилади.

БОЛАЛАР ҚУВОНЧИ

Каттақўрғон «Чилонзор»и деб аталган янги шаҳарчада меҳнаткашларнинг болалари учун 4 қаватли, 1.200 ўқувчига мўлжалланган мактаб биноси қурилди.

ТОШКЕНТЛИКЛАР, МАРҲАМАТ

Бинокорлар табиий офатдан зарар кўрган тошкентликлар учун ўнлаб янги кўп қаватли уйларни фойдаланишга топширишди. Ҳозирнинг ўзидаёқ шаҳарнинг «Маданият» кўчасида жойлашган бу биноларда 30 дан ортиқ тошкентликлар оиласи яшамоқда.

«БОЛАЛАР ДУНЁСИ»

Шаҳар меҳнаткашларининг болалари ажойиб туҳфа олдилар. Гагарин номли кўчада «Болалар дунёси» магазини қурилиб, ишга туширилди.

«БАХТ КЎПРИГИ»

Яқинда Каттақўрғон — Зирабулоқ йўлини кесиб ўтадиган Нарпай анҳори устида темирбетондан ишланган кўприк қурилиб фойдаланишга топширилди. Қурувчилар бу янги кўприкка «Бахт кўприги» деб ном бердилар.

Р. ЮСУПОВА.

Кулгили фильмлар кечаси

Андижон шаҳар Бирлашган кинофильмлар контораси ходимлари меҳнаткашларнинг талаб ва таклифларига биноан Навоий ва Пушкин номли маданият ва истироҳат боғларида кулгили фильмлар кечаси ўтказди. Кечада кулгили фильмларнинг яратилиши ҳақида мароқли суҳбат бўлди. Сўнг кулгили фильмлар намойиш қилинди.

М. БОЛТАБОЕВ.

АГИТАТОРЛАР СЕМИНАРИ

ТЕРМИЗ, («Совет Ўзбекистони» мухбири). Сурхондарё область партия комитети яқинда агитаторлар мактаблари раҳбарларининг икки кунлик семинарини ўтказди. Семинар қатнашчилари КПСС XXIII съезди ва май Пленуми материаллари циклидан лекция ва докладлар тингладилар.

ИБРАТЛИ ТАЖРИБА

МАТБУОТ ОБЗОРИ

Республикамизнинг саноат шаҳарларидан бири — Марғилон меҳнаткашлари саноат ишлаб чиқаришини такомиллаштириш, янги техникани ва фан ютуқларини дадиллик билан жорий этиш ҳамда меҳнатни илмий асосда ташкил қилиш туфайли ижобий натижаларга эришмоқдалар. Шаҳар саноати йилдан-йилга тараққий этиб, мамлакатга тобора сифатли ва кўпроқ маҳсулот тайёрлаб беряпти.

Марғилон саноат корхоналарида, қурилиш ташкилотларида эришилаётган муваффақиятларда бу ерда чиқадиган «Марғилон ҳақиқати» газетасининг роли катта бўляпти. Газета саҳифаларида ишлаб чиқариш коллективларининг янги беш йиллик топшириқларини амалга ошириш соҳасидаги изланишлари, ютуқ ва камчиликлари яхши акс эттириляпти. Редакция коллективи саноат ишлаб чиқариши масалаларини чуқур ёритади, корхоналар фаолиятини тўғри анализ қилиб беряпти, илғорлар тажрибасини кенг пропаганда қилиб, камчиликларини рўй-рост очиб ташлаяпти.

Газетанинг кучи ҳаётга актив аралашишда, унинг ҳамма томонларини маҳорат билан ёритишдадир. Бу жиҳатдан қараганда «Марғилон ҳақиқати» газетасининг фаолияти ибратлидир. Мана, бир мисол. Шаҳардаги йирик, илғор корхоналардан бири «Атлас» фирмасининг 2-филиали, негадир, кейинги вақтларда қолоқликка тушиб қолди. Газета албатта бунга бефарқ қараб туролмасди. Шунинг учун ҳам редакция коллективи корхонанинг ана шу участкасида газетхонлар конференцияси ўтказди. Конференцияга филиал раҳбарлари, оддий ишчилар, инженер-техник ходимлар, шунингдек, редакция ходимлари таклиф қилинди. Конференцияда филиал ишчиларидан Гулчеҳра Турғунова, Тўлаибой Акбаров, Қодиржон Ўринбоев ва бошқа ўртоқлар сўзга чиқиб, коллективнинг юзини ерга қаратишга сабаб бўлаётган камчиликлар ҳақида куйиниб гапирдилар. Ўзаро фикр олишув, редакция ходимларининг коллектив ҳаётини чуқур ўрганиш асосида билдирган мулоҳазалари филиални орқага сураётган нуқсонларни рўй-рост очиб ташлашга имкон берди. Конференция материаллари газетада кенг ёритилди. Шуниси қувончлики, газета коллективининг ташаббуси, уринишлари зое кетмади. Орадан сал ўтгач, фирманинг 2-филиали ўзини анча ўнглаб олди, планларни бажарадиган бўлиб қолди.

«Марғилон ҳақиқати» саҳифаларида шаҳардаги айрим корхоналарнинг ишлаб чиқариш фаолиятини ёритувчи материаллар билан бирга бутун шаҳар саноатининг муҳим масалалари, перспективалари ҳақида салмоқли мақолалар, махсус саҳифалар бериб борилади. Чунончи, газетанинг «Марғилон беш йилликнинг тўнғич йилида» деган умумий сарлавҳа остида берган қўш саҳифаси диққатга сазовордир. Унда Марғилон меҳнаткашларининг бу йилги муҳим вазифалари очиқ-ойдин кўрсатиб берилган.

Газета шаҳар саноати, қурилиши, транспорти соҳаларида амалга ошириладиган вазифаларни лўнда қилиб шарҳлаб берган. Масалан, бу ерда саноат ялпи маҳсулоти бу йил ўтган йилдагига нисбатан 7,6 процентга кўпаяди. Ипакли газламалар ишлаб чиқариш беқиёс ўсади. Шу йилнинг ўзида 30 миллион 906 минг метр шойи-атлас ва ипакли газламалар тўқиб чиқарилади. Капитал қурилиш учун эса 4 миллион 244 минг сўм маблағ сарфланади. Бу маблағнинг бир қисми мавжуд саноат корхоналарини реконструкция қилиш ва кенгайтиришга сарфланади. Савдо, меҳнаткашларга маданий-маиший хизмат кўрсатиш тармоқлари кенгайтирилади. Ана шу вазифалар ҳақида газета ўз ўқувчилари билан самимий, конкрет сўзлаша олган.

Шаҳар газетаси ижодий коллективи саноат темасини ёритишда журналистиканинг хилма-хил жанрларидан моҳирона фойдаланяпти. Бу ерда ҳарорат билан ёзилган бош мақолалардан тортиб, бадиий лавҳаларгача, оддий хабардан тортиб муҳим проблемаларни кун тартибига қўювчи очеркларни ҳам учратасиз. Газета саноат ва қурилишнинг мардимайдонлари, изловчи, ижодкор кишилари ҳақида ҳаётий лавҳалар, портрет, очерклар бериб бормоқда. Шу билан бирга партия ташкилотларининг саноатга бошчилик қилиш тажрибаси, техника тараққиёти учун кураши ҳам яхши акс этяпти.

Партия ходимларининг, оддий коммунистларнинг мақолалари «Марғилон ҳақиқати» саҳифаларида тез-тез учраб туради. Уларда шаҳар партия ташкилотининг КПСС XXIII съезди ҳамда КПСС Марказий Комитетининг сентябрь Пленуми белгилаб берган тадбирларни амалга ошириш борасида қилаётган кундалик, конкрет ишлари маҳорат билан очиб берилпти. Кези келганда шуни ҳам айтиш керакки, шаҳар газетасида саноат темасига бағишланган жанговар, муҳим масалаларни илгари сурувчи айрим яхши бош мақолалар билан бирга жуда суст, умумий сўзлардан иборат бош мақолалар ҳам учраб туради. Шунингдек, газетада чиққан яхшигина танқидий материалларнинг натижалари ҳамма вақт ҳам бериб борилмайди. Бу эса редакция коллективи ўз материалларининг таъсирчанлиги учун янада изчилроқ курашиши лозим эканлигини кўрсатади.

Марғилон шаҳар газетасининг саноат масалаларини ёритишдаги тажрибаси кўп жиҳатдан ибратлидир. Бошқа шаҳар газеталари ҳам марғилонлик журналистлардан кўп нарсаларни ўрганишлари мумкин. Ўйлаймизки, «Марғилон ҳақиқати» газетасининг қаламкашлари, ишчи мухбирлари бундан кейин ҳам яна кўп яхши ишларни амалга оширадилар.

этади, сюжетнинг лирик ва эпик тармоқлари бир-бирига узвий боғлиқликда, ўзаро мувофиқ ҳолда ривожлантирилади. Тадқиқотчи бундай хусусиятли лиро-эпик асарларни балладалар жанрига мансуб деб қарайди. Шоирнинг «Хумсонда», «Лирик кезишлар», «Тансиқ», «Йигитнинг йигити», «Ойша хола», «Раиса», «Камончи» каби асарлари балладалар талаби нуқтаи назаридан таҳлил этилади.

Атоқли санъаткорнинг лиро-эпик ижодига хос хусусиятлар унинг ажойиб ва кўп сонли поэмаларида гажассум бўлгандир. Шоир «Дилбар — давр қизи», «Ўч», «Бахтигул ва Соғиндиқ», «Темирчи Жўра», «Навоий», «Қизлар», «Ҳамза» каби ажойиб поэмалар муаллифидир. Шунингдек, у болаларга «Зафар ва Заҳро», «Бобом» поэмаларини тақдим этган. Шоирнинг ижодий изланишлари, маҳоратининг камолати ва новаторлиги унинг поэмаларида айниқса яққол кўринди. Шунинг учун ҳам китобда поэмалар анализига, улардаги поэтик маҳорат масалаларига алоҳида эътибор берилган.

Ойбек поэмаларининг поэтик хусусиятларини алоҳида ўринда мужассам этилиши (149-158 бетлар) санъаткорнинг бу соҳада бадиий камолатини рўй-рост кўриш, ҳис этиш имконини берган. Китобнинг бу томонлари фақат Ойбек поэзиясини эмас, айни вақтда ўзбек совет поэзиясининг жанрий хусусиятларини қараб чиқишда ҳам нур бера олувчи намуна-қўлланма хусусиятига моликлиги билан айниқса муҳимдир.

Ойбек «Қутлуғ қон», «Навоий», «Қуёш қораймас», «Олтин водийдан шабадалар» каби тарихий ва замонавий темаларда ажойиб романлар ижод қилди. «Нур қидириб», «Болалик» қиссаларини тақдим этди. Унинг бу асарлари ғоявий-бадиий юксаклиги билан китобхон қалбидан чуқур жой олди. Унинг асарлари чинакам санъаткорлик ва маҳорат мевалари бўлганлиги учун халқимизнинг коммунистик руҳда тарбиялашда, эстетик дидни оширишда бир завқбахш маънавий чашма вазифасини ўтаётир. Шунинг учун ҳам тадқиқотчи монографиянинг иккинчи ярмини адиб ижодининг ана шу томонини ёритишга бағишлаган.

Таҳлил қилинган бу икки монографиянинг қиммати яна шундаки, уларда ёзувчи маҳорати доимо такомиллашиб борганлигини, дастлабки даврлардаги ижодий камчиликларни бартараф қилиш орқали социалистик реализм принципларини тобора чуқурроқ ва изчиллик билан ўзлаштириб ижобий чўққиларни эгаллай олганини илмий асослаш тадқиқотчининг диққат марказида туради. Шу сабабли бу монографияларда Ойбек ижодининг эволюциясини яққол сезамиз, санъаткорлик чўққиларини эгаллаш адибнинг зўр ва доимий ижодий изланишларининг самараси сифатида гавдаланади.

Шу билан бирга тадқиқотчи бир қатор назарий проблемалар бўйича реализм, лирик қаҳрамон, тарихий романларнинг тил хусусиятлари, типик характер ва типик шароитнинг ўзаро муносабати, конфликт кабилар бошқа олимлар томонидан айтилган баъзи хато фикрларга ўз муносабатини билдиради ва уларнинг асоссизлигини чуқур илмий таҳлил этади.

Ҳар икки монографиянинг шу типдаги бошқа асарлардан яна бир афзаллиги шундаки, автор ўз мулоҳазаларида адиб билан ўқувчилик йилларидан бери давом этиб келаётган ҳамкорлиги, кузатишлари ва шахсий суҳбатлари пайтида орттирган бой материалга таянади ва кўпгина янги фактларни, янги кузатишларни илмга олиб киради.

Хуллас, ҳар икки монография ёзувчининг бадиий маҳоратини муваффақиятли кўрсатиб бера олган, шу маҳоратни ҳозиргача мавжуд асарлардагидан изчилроқ, яхлитроқ ва чуқурроқ очиб бериши уларнинг Ойбек ижодига бағишланган асарлар ичида энг яхшиларидан эканини яққол кўрсатади. Шу билан бирга истак тарзида айтиш зарурки, шоир шеърларининг ритмик — интонацион хусусиятлари янада кенгроқ тўхталишни тақозо этади. Агарда адабиётшунослигимизда ритм билан вазнни бир нарса, бир категория деб қараш каби хато ҳолларнинг мавжудлигини назарда тутсак бу масалага кенгроқ тўхташ қанчалик зарурлиги ойдинлашади. Шунингдек, адибнинг прозасига хос маҳоратини янада кенгроқ таҳлил этиш зарурати бордек туйилади.

Умуман бу икки монография — шак-шубҳасиз ўзбек совет адабиётшунослиги ва танқидчилигининг улкан ютуғи сифатида баҳолашга арзирли илмий асардир.

Л. ҚАЮМОВ,
филология фанлари доктори.
С. ҚОСИМОВ,
Б. ИМОМОВ,
филология фанлари кандидатлари.

ТОШКЕНТ БОЛАЛАРИ ГОРЬКИЙ ВАТАНИДА

Тошкент шаҳрининг Октябрь районидан жўнатилган 200 га яқин ўқувчи Горький шаҳрида дам олди. Улар «Яшил шаҳар» деб номланган курорт массивида ҳордиқ чиқардилар. Ўзбекистонлик болаларни Горький шаҳри ўқувчилари қучоқ очиб кутиб олдилар.

Болалар қисқа вақт ичида шаҳарнинг жуда кўп тарихий жойларини томоша қилиб улгурдилар. Улар Горький металлургия заводида бўлиб, ишлаб чиқариш илғорлари билан учрашдилар. Айниқса, улуғ совет ёзувчиси Максим Горькийнинг болалиги ўтган Каширинлар уйига бўлган саёҳат болалар хотирасидан асло ўчмайди.

Мана бу суратларга қаранг: биринчисида пионерлар севикли ёзувчи Максим Горький ҳайкали олдида. Иккинчисида эса Тошкентдаги 15-мактаб ўқувчиси Мукаррам Камолиддинова лагерда ўтаётган бахтиёр ҳаёти ҳақида уйига хат ёзяпти. Пастдаги суратда: «Яшил шаҳар»да мириқиб дам олаётган бир группа тошкентлик болалар стол теннисида машқ қилмоқдалар.

С. Лозинский фотолари.

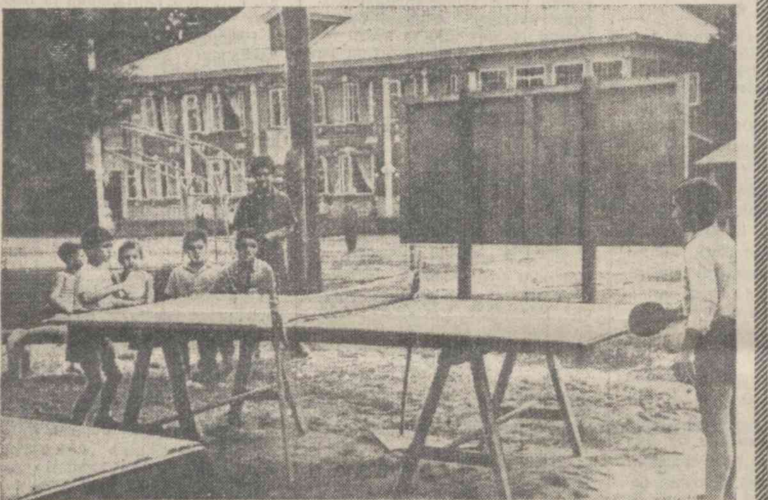

ЧЕМПИОНАТ ҚАТНАШЧИЛАРИ БИЛАН УЧРАШУВ

Англияга, VIII жаҳон футбол чемпионати ўйинларини кузатишга муяссар бўлган «Пахтакор» командасининг бош тренери М. Якушин, Ўзбекистон ССР спорт союзлари ва ташкилотларининг раиси Э. Аминов, Ўзбекистон футбол Федерацияси кенгашининг аъзоси Н. Федорченколар иштирокида кеча матбуот конференцияси бўлиб ўтди.

Тошкент сейсмик станцияси хабар беради

19 августда сейсмик станция аппаратлари беш марта ер қимирлаганини қайд қилди. Улардан бир марта 2 балл, бир марта 3 балл ва бир марта 4 балл, соат 15 дан тўққиз минут ўтганда 5 балл даражасида ер қимирлаган. Шундай қилиб 1966 йил 26 апрелдан 19 августгача 647 марта ер тебранди.

ОБ-ҲАВО

Бугун кундузи республиканинг кўпчилик районларида ҳаво булутли бўлиб турса ҳам ёғингарчилик бўлмайди. Тоғли ва тоғолди районларида момақалдироқ бўлиши кутилади. Секундига 5—10 метр тезликда эсаётган шамол оқими ўзгариб туради. Ҳарорат 31-36, жануб томонда 38 даража иссиқ бўлади.

Тошкентда ҳаво ўзгариб турсада ёғингарчилик бўлмайди. Кечаси 20—22, кундузи 31—33 даража иссиқ бўлади.

Ҳалқаро ҲАЁТ

ВОҚЕАЛАР, ХАБАРЛАР, ЯНГИЛИКЛАР

АМЕРИКА ВА ЕВРОПА
БУХАРЕСТДАН СЎНГ

Варшава шартномаси қатнашчилари бўлган давлатларнинг Бухарестдаги кенгашидан ярим ой кейин Парижда НАТОнинг доимий Совети тўпланди. Парижда қабул қилинган қарорларни ҳарбий машинанинг гайкаларини яна ҳам қаттиқроқ бураб қўйишдан, бошқа нарса деб таърифлаш қийин. Унда ҳарбий кучлар даражаси бўйича янги топшириқлар белгиланди, «сафарбарлик контингенти» вужудга келтирилди. Франция НАТОдан чиқиб кетгани муносабати билан коммуникациялар ва базалар қайта тақсимланди, «ядро масъулиятини тақсимлаш» масалалари янгича муҳокама қилинди ва бошқалар ва ҳоказолар.

Агар Вашингтон Бухарест Декларациясига фақат шундай жавоб беришга қобилиятли бўлса, Европа халқларининг хайрихоҳлигига умид боғлаши жуда ҳам қийин.

Америка дипломатиясининг Ғарбий Европа учун Америкадан ўгирилиб олишдан бошқа йўл йўқлиги ва «Россияга хайр-эҳсон сўраб бориш» тўғрисидаги тезислари нолойиқ воситалар билан ҳаракат қилишга уринишдан бошқа ҳеч нарса эмас. Ҳар бир мамлакатга қалбига мос келадиган дўстлар танлаш ҳуқуқи бериб қўйилганлигини ҳеч ким инкор қилолмайди ва ҳеч ким Европадаги турли социал системага эга бўлган мамлакатлар ўртасида алоқаларни уларнинг бошқа учинчи мамлакат билан муносабати ҳисобига яхшилашни таклиф қила олмайди. Гап бу ерда бировнинг «кетиши» ёки «келиши» тўғрисида эмас, балки Европанинг битта, чириб кетган халқаро муносабатлар системасидан воз кечаётгани ва унинг бошқа система билан алмаштирилуви тўғрисида кетяпти.

Агар эски система биринчи навбатда Америка номи билан, «антикоммунистик салб юриши» ва «ядро хавфи» ғояларининг Даллесча таърифи, Ғарбий Германияни ана шу «хавф»нинг асосий зарба берадиган кучига айлантириш билан боғлиқ бўладиган бўлса, бу тарихдан чиқариб ташлаш мумкин бўлмаган фактдир. Агар АҚШнинг НАТОдаги иттифоқчиларида ҳалокатли портлашлар билан тўлиб-тошган ҳарбий қарши туришларни сиёсий ва маъмурий статус-квони тан олиш асосида умум Европа ҳавфсизлик системаси билан алмаштириш имкониятлари тўғрисидаги ғоя пайдо бўлаётган бўлса, бунда ҳам бировнинг ёвуз нияти эмас, балки реал омилларнинг ҳаракати кўзга ташланади.

Америкадаги анча ақли расо кишилар бунга панжа орасидан қарамаяптилар. Мана, энг янги шоҳидларни санаб ўтайлик. Уолтер Липпман 1 августда «Ньюсуик»да шундай деб ёзди: «Урушдан кейинги даврда ишлаб чиқилган Европадаги сиёсатимиз эндиликда эскириб қолди». «Юнайтед Стейтс ньюс энд Уорлд рипорт» бизнесменларининг карнайлари 20 июнда шундай деб хабар берди: «Ғарбий Европада Россия ҳамда Шарқий Европанинг коммунистик мамлакатлари билан муносабатларни яхшилаш ва савдо-сотиқни кенгайтириш йўлларини ўрганишга асосий эътибор берилмоқда». «Крисчен сайенс монитор» 14 июлда шундай фикрга келди: «Ҳеч шубҳа йўқки, Шарқий ва Ғарбий Европа бир-бирига қараб жуда секин ҳаракат қилмоқда, кескинлик юмшамоқда ва қўрқув йўқолмоқда. Тобора умумий манфаатлар майдонга чиқмоқда».

Бу ҳаракатни тўхтатиб бўладими? Мумкин эмас. АҚШ бу процессни четлаб ўтиш ва НАТОни янада қайраш йўли билан нимага эришиши мумкин? Бу саволга Римда чиқадиган ҳафталик «Астролябио» журналининг «Атлантик битим Вашингтон — Бонн ҳарбий ўқи характерига эга бўлиши муқаррар» деган жавоби юлдузларга қараб фолбинлик қилиш эмас, балки бошқа реал фактларнинг йиғиндисидан иборатдир.

Ғарбий Европа бундай алтернативга кўниши мумкинми? Бунга «ҳа» деб жавоб бериш қийин. Чунки у ўқ атрофида чегараланишлардан норозилик, ядро қуролига бўлган ташкиликларнинг умрбод айланиши — ҳалокат ёқасида жуда ҳам хавфли айланишни тақозо қилади. Ғарбий Германия халқлари бундай айланишдан манфаатдорми? Жуда ҳам шубҳали. Чунки улар немисларнинг умуммиллий манфаатларини йўлга қўйиш истиқболларини бутунлай бекитиб қўйиб ГФРнинг Европада кучайиб кетаётган сиёсий чекланишларига йўл очиб бермоқда. Америкага келганда эса шуни айтиш керакки, у Вьетнам ва Европани ҳарбий саноат комплекси манфаатлари йўлида бошланган глобал ўйиннинг фақат олдинги сафлари деб ҳисоблайдиганлар йўли орасидан дунёда юз бераётган ўзгаришларнинг қайтарилмас характерини ҳисобга оладиган сиёсатни излашга мажбур. Бироқ, ҳар қандай ҳолатда ҳам океан орқасидагилар Европани ўз холича танлаш ҳуқуқидан ва ўз тақдири тўғрисида ўзи ғамхўрлик қилиш ҳуқуқидан маҳрум қилиша олмайди.

Спартак БЕГЛОВ,
АПНнинг сиёсий шарҳловчиси.

Жазирама иссиқ кунларда бир стакан апельсин шарбати кишига қандай ҳузур бағишлайди. Кўчада савдо қилувчи киши уни сизнинг олдингизда янги узилган апельсиндан тайёрлаб беради. Цитрус ўсимликлари Ливан экспортининг асосий қисмини ташкил этади.

П. ЕГОРОВ фотоси. (ТАСС фотохроникаси).

ЎЗ ҲУҚУҚЛАРИ УЧУН КУРАШМОҚДАЛАР

АҚШ

НЬЮ-ЙОРК. Америкадаги бешта энг йирик авиакомпания механикларидан 35 минг кишининг забастовкаси беш ҳафтадан буён давом этмоқда. Иш ташловчилар иш ҳақини оширишни талаб қилмоқдалар.

Корхона эгалари билан касаба союзларининг вакиллари ўртасида олиб борилган музокаралар натижа бермади. Забастовка масаласини ҳал этишга конгресс ҳам аралашди. Сенат забастовкани 30 кун мобайнида тўхтатиш тўғрисидаги қонун лойиҳасини қабул қилди ва бу лойиҳани вакиллар палатасининг муҳокамасига топширди. Палатанинг савдо масалалари юзасидан тузилган комиссияси ана шу забастовка масаласи билан шуғулланиб, яқинда қонун лойиҳаси қабул қилишни палатага тавсия этди.

Қонун лойиҳасига мувофиқ, 30 кун ўтгандан кейин президент забастовкани тўхтатиш муддатини яна 60 кун узайтириш мумкин ва айни вақтда авиамеханиклар касаба союзи билан авиакомпанияларнинг вакиллари ўртасидаги ихтилофларни бартараф қилмоқ учун комиссия тайинлай олади. 60 кун ичида муросага келиш руҳида қарор қабул қилинмаган тақдирда, ўз фармойишининг муддатини яна 90 кун узайтира олади.

Хусусий автокомпаниялар миллий уюшмаси янги меҳнат шартномасини тузиш тўғрисида меҳнаткашларнинг касаба союзлари билан музокаралар олиб боришдан бош тортганидан кейин забастовка ўтказиш тўғрисида қарор қабул қилинган эди.

АРГЕНТИНА

БУЭНОС-АЙРЕС. Аргентина химия саноатининг ишчиларидан 15 минг киши 24 соатлик забастовка ўтказди. Улар иш ҳақи тўғрисида мамлакатда қимматчиликнинг авж олиб кетганлигини эътиборга оладиган битим тузилишини талаб қилмоқдалар.

ҒАРБИЙ ГЕРМАНИЯ

ҒАРБИЙ БЕРЛИН. Ғарбий Берлинда машинасозлик саноатининг еттита асосий фирмаси янги ташкил этилган «Дойче индустрияанлаген» концернига қўшилишига жавобан, Ғарбий Берлиндаги машинасозлик корхоналарининг ишчилари бир неча марта огоҳлантириш забастовкаси ўтказдилар. Ишлаб чиқариш концентрация қилиниши натижасида неча юзлаб ишчилар ишдан бўшатилиш хавфи остида қолди.

ИТАЛИЯ

РИМ. Шаҳарлар ўртасидаги хусусий автойўл ходимларидан 40 минг ишчи 48 соатлик забастовка ўтказди.

ИСПАНИЯ

ПАРИЖ. ЮФИ агентлиги Бильбаодан [Шимолий Испания] хабар беради: Эйбарда 11 августда намойиш ўтказилганидан кейин меҳнаткашларнинг катта бир группаси, [шу жумладан ишчи комиссиялари аъзоларидан бир неча киши] қамоққа олинди.

Намойиш қатнашчилари — саноат корхоналарининг ишчилари ўзларининг моддий аҳволини яхшилашни талаб этиб, Эйбардаги марказий майдонларнинг бирига чиқдилар. Намойиш жуда ҳам тинч шароитда ўтишига қарамай, франкочилар полицияси ишчиларга ҳужум қилди ва кўп кишини қамоққа олди.

ЛИВАН

БАЙРУТ. Банк хизматчиларининг яқинда бошланган забастовкаси Ливан банкларининг фаолиятини бутунлай издан чиқарди. Мамлакатдаги барча банк хизматчиларининг 90 процентдан кўпроғи иш ташлади. Улар иш ҳақининг оширилишини ва турмуш шароитининг яхшиланишини талаб қилмоқдалар.

Банк хизматчилари касаба союзи ижроия комитетининг охборотида бундай дейилади: «Иш ташловчиларнинг талаблари тўла қондирилмагунча забастовка давом этаверади».

ГРЕЦИЯ

АФИНА. Грециядаги «Олимпик» авиакомпаниясининг учувчилари етти кунлик забастовка эълон қилдилар. 136 учувчидан фақат 16 кишигина ишга чиқди. Иш ташловчилар иш ҳақининг оширилишини талаб қилмоқдалар.

ЭКВАДОР

ГУАЯКИЛЬ. Ўқитувчилар иш ташлаганлиги учун Эквадорнинг икки юз мингга яқин ўқувчиси бир ҳафтадан буён мактабга бормаяпти. Гуаяс ва Эль-Оро вилоятларидаги давлат мактабларининг ўқитувчилари ўз вақтида тўланмаган иш ҳақининг берилишини талаб қилмоқдалар.

[ТАСС].

ҚИСҚА ХАБАРЛАР

◉ Ўзбекистон Касаба союзлари республика Совети раиси М. А. Зоидов бошчилигидаги Совет касаба союзлари делегацияси Цейлон касаба союзлари федерацияси съездининг ишида қатнашмоқ учун самолётда Коломбога жўнаб кетди.

◉ БОГОТА. Колумбия коммунистик партияси бюллетенида босилган хабарда айтилишича, Компартия Марказий Комитетининг секретари Хесус Вильегас ва Компартиянинг бошқа раҳбарлари — Сельмира Крус, Карлос Ромеро, Альфредо Кинтеро ўн кун қамоқда ётганларидан кейин озод бўлдилар.

◉ Техникавий сафар қилиб Токиога учиб борган «ТУ-114» самолёти 18 августда Москвага қайтиб келди. Бу самолёт бир группа совет ва япон мутахассисларини ҳамда 11.5 тонна юкни олиб келди. 8 минг километрдан кўпроқ масофани самолёт йўлакай ҳеч қаерда қўнмай 11 соат 23 минутда босиб ўтди. Ўтган ҳафтада Токиога боришда самолёт шу масофани 10 соат 58 минутда босиб ўтган эди.

Москвадан Токиога ва Токиодан Москвага учиш муваффақиятли ўтди.

◉ ТОКИО. Япониядаги сейсмик станциялар 18 августда — бир сутка давомида Мацусиро районида (Нагано префектураси) турли кучда 1.787 марта ер қимирлаганини қайд қилдилар. Ер қимирлашлардан бири Японияда қабул қилинган етти балли система бўйича тўрт баллга етган.

(ТАСС).

Редактор ўринбосари
Ҳ. НУРУЛЛАЕВ.

ШАХМАТ ОЛАМИДА

Ер куррасининг турли мамлакатларида ўтказиладиган мусобақаларнинг сон-саноғига етиш қийин. Лекин шундайлари борки, улар мана мен деб турадилар. Бу — жаҳон биринчилиги учун ўтказиладиган матчлардир.

Яқинда ана шундай матчларнинг энг кўзга кўринарлиларидан бири — Тигран Петросян билан Борис Спасский баҳсининг гувоҳи бўлган эдик.

Икки ой давомида миллионлаб шахмат ҳаваскорларининг диққат-эътиборини ўзига жалб қилган бу матч тугаши билан яна халқаро турнирлар бошланиб кетди.

Рус шахмат мактабининг асосчиси М. И. Чигорин хотирасига бағишлаб Сочида ўтказилган катта мусобақада мамлакатимизнинг икки марта чемпиони гроссмейстер Виктор Корчной ғолиб чиқди.

Кисловодскда СССР Марказий шахмат клубининг традицион халқаро турнири бўлиб ўтди. Унда таниқли гроссмейстерлардан мамлакат чемпиони Л. Штейн, М. Тайманов, Р. Холмов, Е. Геллер, В. Симагин жаҳоннинг собиқ чемпиони М. Таль ва бошқалар иштирок этиб, ўн беш йилдан бери шахмат тахтига таҳдид солиб келаётганлардан бири — одессалик Ефим Геллер биринчи ўринни эгаллади. Америкалик машҳур виолончелист профессор Пятигорский кубоги учун Санта-Моника (Калифорния штати)да бўлиб ўтган халқаро мусобақа тамом бўлди.

Олий даражадаги бу халқаро турнирда жаҳон чемпиони Т. Петросян, бу номга даъвогарлик қилган Б. Спасский, Б. Ларсен (Дания), Б. Ивков (Югославия), Л. Тортиш (Венгрия), М. Найдорор (Аргентина), С. Решевский, Р. Фишер (АҚШ) ва В. Унцикер (ГФР), И. Доннер (Голландия)лар иштирок этди.

Биринчи даврада Петросян билан Фишернинг унча мазалари бўлмади. Жаҳон чемпиони ҳали ҳам матч чарчоғини ёза олмаганлиги, Фишер эса, бунақа йирик мусобақаларда камроқ қатнашаётганлиги туфайли дурустроқ шайлана олмаётганлиги сезилди. Лекин иккинчи даврада улар анча яхши ўйнашди. Турнир қатнашчиларининг деярли кўпчилиги жаҳон чемпиони билан бемалол баҳслаша оладиганлар эди. Бу мусобақада Б. Спасский ғолиб чиқди.

* * *

Энди республикамиз шахмат ҳаётига бир оз тўхталиб ўтсак. Календарь планидаги мусобақалар ўз муддатида, ташкилий жиҳатдан яхши ўтказилмоқда. Булардан ташқари яқинда Фарғонада қизиқ бир турнир якунланди. Унда фарғоналиклар қатори мастерликка кандидат тошкентликлар ҳам иштирок этди. Биринчи ўринга пойтахт вакили В. Харламов чиқди. Андижонликлар, чирчиқликлар ҳам шунақа турнирлар ташкил этишмоқчи. Пойтахт биринчилигининг чорак финалида 150 га яқин биринчи ва иккинчи разрядли шахматчилар қатнашиб, уларда ғолиб чиққанлар ҳозир ярим финалда курашни давом эттирмоқдалар.

Келгуси йили Москвада бўладиган СССР халқлари тўртинчи спартакиадасига пухта тайёргарлик кўриш мақсадида, Ўзбекистон шахмат федерацияси қатор тадбирлар ўтказишни планлаштирган. Шунга кўра республика терма командаси яқинда бошқа республика шахматчилари билан ўртоқлик учрашувлари ўтказади. Командамиз аъзолари Ригада мағлубиятга учраган бўлсалар-да Ленинград ва Эстония шахматчиларидан устун келдилар. Ҳа, бизда спорт мастерлари улардагига нисбатан анча кам-у, лекин шундай тажрибали мастерликка кандидатлар, биринчи разрядли қизларимиз бор. Вазифамиз — шу талантли ёшларни масъул мусобақаларга тайёрлашдан иборат. Яқинда ажойиб хабар олдик: Ярославлда ўтказилган СССР касаба союзлари биринчилигида Ўзбекистон чемпиони Г. Борисенко кумуш медаль олишга сазовор бўлди.

Бешта вакилимиз — спорт мастерлари Г. Борисенко, В. Борисенко, И. Бирбрагер, Е Мухин ва 15 яшар Алла Мкртичан шу ойда мамлакатимизнинг турли шаҳарларида ўтадиган СССР шахмат биринчилигининг ярим финалларида қатнашадилар. Улардан умидимиз катта. Бу мусобақалар ҳам шахматчиларимиз маҳоратига кўрик бўлади. СССР халқлари спартакиадасига тайёргарликнинг асосий босқичларидан бири сифатида хизмат қилади.

Натижани яхшиласак, спартакиадада иштирок этадиган республикамиз спорт делегациясининг муваффақиятига ҳисса қўшган бўламиз.

М. МУҲИДДИНОВ.
Ўзбекистон шахмат федерациясининг раиси, СССР спорт мастери, республикада хизмат кўрсатган тренер.

РАДИО БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

7.55 — Озодалик — саломатлик гарови, 8.25 — Халқ қўшиқлари, 9.30 — Чолғу куйлари, 9.45 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун (тож.), 10.30 — Куйлар, 11.10 — Республика олий ўқув юртларида, 11.25 — Топишмоқли концерт, 12.15 — Спорт эшиттириши (рус.), 12.30 — Совет кишиси ҳақида куйлар, 12.50 — Туркман радиоси эшиттириши (рус.), 13.30 — Виртуоз куйлар, 16.15 — Концерт (қурувчи студентлар талабига мувофиқ), 17.20 — Уйғур куйлари, 18.10 — Учинчи балет сюитаси, 18.30 — Композитор С. Ҳайитбоев асарлари, 19.29 — Озарбайжон куйлари, 20.00 — «Пахтакор» (Тошкент) — «Қайрат» (Олмаота) командалари ўртасида футбол (Марказий «Пахтакор» стадионидан). 21.20 — Лирика кечаси. 22.10 — Эстрада концерти, 23.10 — Концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 17.00 — **Қуёш қизи** (болалар учун), 17.25 — **Телевизион янгиликлар**, 17.40 — **Концерт** (чет эл эстрада куйлари).

Ўзбек тилида: 18.10 — **Ғазалхон ёшлигим.**

19.30 — **«Пахтакор» (Тошкент) — «Қайрат» (Олмаота) командалари ўртасида футбол**, 21.15 — **Она шаҳрим — Тошкентим**, 21.45 — **«Наштар»** (киножурнал), 22.05 — **Ялла ва рақслар.**

23.00 дан — **Москва кўрсатади** (тажриба тариқасида).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

18.10 дан — **Москва кўрсатади** (тажриба тариқасида).

ТЕАТР

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА— 20/VIII да **Ўғил уйлантириш**, 21/VIII да **Гули сиёх.**

Бир йиллик
«УЗГЛАВХЛЕБ» МАКТАБИ
7—11-синф ҳажмида маълумотли, 16 ёшдагилардан 1966/67 ўқув йилига
ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Бу мактаб Ўзбекистоннинг озиқ-овқат саноати корхоналари учун қуйидаги ихтисосларга эга бўлган малакали кадрлар тайёрлайди:

1) **нон-булка ва макарон ишлаб чиқарувчи мутахассислар;**
2) **шакарли маҳсулотлар ишлаб чиқарувчи кондитерлар;**
3) **миллий маҳсулотлар ишлаб чиқарувчи мутахассислар** (6 ойлик курс).

Дарслар ўзбек, рус тилларида олиб борилади.

Ўқиш 1 сентябрдан бошланади.

Мактабнинг адреси: Тошкент шаҳар, Октябрь район, Чиғатой кўчаси, 2-тупик, 70-уй (1, 2, 4, 7-троллейбуснинг «Калинин майдони» (Эскижува). 1, 4, 8, 11-трамвайнинг «Охунбобоев майдони» (Чорсув) остановкаси).

БИРЛАШГАН НАШРИЁТГА

бухгалтерлар, наборщиклар, линотипчилар, печатниклар, қоғоз қирқувчи, приёмщиклар, шогирдлар, электромонтёрлар, автослесарлар, автоэлектриклар, шоферлар, юкчилар, ёрдамчи ишчилар, уборщицалар, русча машинистка, вахтёрлар, комендант

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, «Правда Востока» кўчаси, 26-уй, 2-қават, кадрлар бўлими.

«Узгоспроект» институти коллективи М. Собировга отаси **Зоир Собирович СОБИРОВНИНГ** вафот этганлиги муносабати билан таъзия изҳор қилади.

Бизнинг адрес ва телефонлар — СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ТОШКЕНТ, «ПРАВДА ВОСТОКА» КЎЧАСИ № 26. Редактор — В36545. Редактор ўринбосарлари — В37914. В39323. Масъул секретарь — В34455. Масъул секретарь ўринбосарлари — В37263. Партия турмуши — В33469. В37221. Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш, халқаро ҳаёт — В31216. Коммунистик тарбия — В31455. Саноат, капитал қурилиш ва транспорт — В34780. Совет қурилиши — В33258. Қишлоқ хўжалик — В37604. Адабиёт ва санъат — В32036. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — В34451. Маҳаллий ахборот — В32347. Оммавий ишлар ва хатлар — В39005. В33553. Иллюстрация — В34524. Стенографистка — В37343. Корректура — В37162. Эълонлар — В38142. Коммутатор — В30249. В30250. В30251. О30252. В30253. В30254. В30255. В30256. В30257. В30258.